

Evanjelická Bratislava

3

.....
december
2010

OBSAH

- 1 Martin Šefranko:** ÚVODNÉ SLOVO
- 3 Eva Bachletová:** KRISTOV REÁLNY PRÍCHOD
- 4 Milica Miadoková:** VIANOCE DUCHA (báseň)
- 5 Isolde Karle:** PRI JASLIACH STOJÍM (kážeň)
- 7 Paul Gerhardt:** PRI JASLIACH STOJÍM (text piesne)
- 8 Samuel Zaklai:** NÁVŠTEVA BRATISLAVSKÝCH EVANJELIKOV V MÚZEU V REGAU
- 10 Jaroslav Pekár:** JESENNÝ VÍKEND MLÁDEŽE Z LEGIONÁRSKEJ ULICE
- 11 Michaela Hriňová:** VÍKEND UPC MOSTY V ČASTEJ, 5. - 7. 11. 2010
- 13 Karina Mičovská:** DOKONALÝ ŽIVOT?
- 15 Martina Tomková, Miloš Mažár, Lucia Tomková:** UBEHLO TAKMER PÄŤ ROKOV
- 16 Mária Macejová:** ŽIVOT V INTERNÁTE V EVANJELICKOM DOME STAROSTLIVOSTI (EDS)
- 17 Martin Kamenský:** Z NAŠEJ HISTÓRIE Evanjelický a. v. zbor v Bratislave po vydaní protestantského patentu v roku 1859
- 20** VIANOČNÁ HYMNA LÁSKY
- 21 Oscar Cullmann:** PÔVOD VIANOČNÉHO STROMČEKA
- 23 Peter Borgula:** ČRIEPKY Z MÔJHO ŽIVOTA
- 23 Erazim Kohák :** Z KLENOTNICE MÚDROSTI
- 24 František Korečko:** POSOLSTVO LUTHEROVEJ REFORMÁCIE VO SVETLE SÚČASNOSTI
- 30** CIRKEVNÉ SPOMIENKY DR. ING. PETRA ZAŤKU Úprava pomeru medzi štátom a cirkvami
- 32** DOKUMENT - Záver zo stretnutia Ing. Dekánková, Ing. Dolhá, Ing. Rebro
- 33 Martin Šefranko:** KTO SI, ADAM? BOŽÍ PRÍBEH S LUĎMI (recenzia knihy Siegfrieda Kettlinga)
- 34 Peter Buday:** JÚLIUS SCHMIDT, (TAKMER) NEZNÁMY ARCHITEKT SIROTINCA A NEMOCNICE EVANJELICKÝCH DIAKONÍS
- 36 Ján Grešo:** POZVANIE STAŤ SA ROZNÁŠAČMI VIANOČNÉHO SVETLA
- 40 Peter Borgula:** VIANOČNÁ BIBLICKÁ KRÍŽOVKA

*Obálka s použitím fotografie Evy Bachletovej
Fotoriport zo Slávnosti svetiel na zadnej strane obálky pripravil Martin Korenica*

**Evanjelická
Bratislava**

časopis **Cirkevného zboru ECAV Bratislava**, Konventná 11, 811 03 Bratislava, www.ecavba.sk;
tel.: 02 5441 3031, konventna.ba@ecav.sk. Registračné číslo: 1744/97, december 2010. Zostavil: *Martin Šefranko*. Jazyková redaktorka: *Valéria Jablonská*. Grafický dizajn: *Eva Kovačevičová-Fudala*, Tlač: *Tlačové štúdio Váry, Trnava*

ÚVODNÉ SLOVO

Milí bratia a milé sestry,

keď sú štruktúry, v ktorých v štáte i v cirkvi žijeme, funkčné, tým lepšie. Napomáha to riešeniu situácií, ktoré prináša život. Je však omylom nazdávať sa, že sama zmena štruktúr, nová vláda, personálne výmeny, automaticky prinesie zmenu. Obdobie adventu a Vianoc zvestuje zmenu zdola. Jeho posolstvom je, že Boh nerieši problémy sveta zhora, novým spoločenským poriadkom, novým personálnym zložením vedúcich štruktúr. Zmena prichádza zdola, v tom, že Hospodin sa k nám sklonil, ponížil sa, v Ježišovi Nazaretskom sa stal jedným z nás. Zaujímali Ho jednotliví ľudia, ich telesná aj duchovná situácia. Nebolo a nie je Mu ľahostajné, čím žijeme, o čo sa usilujeme, aké sú naše hodnoty a priority, ako je to s našou vierou, láskou a nádejou.

Nádejou je aj rozsudok Dištriktuálneho súdu Západného dištriktu ECAV na Slovensku (DS ZD), ktorý 23. 11. 2010 rozhodol, že zamietá žalobu proti výsledku volieb a spôsobu hlasovania pri voľbe zborového dozorcú konanej na volebnom konvente v našom zbore 25. 4. 2010. DS ZD potvrdil platnosť voľby zborového dozorcú Ing. Karola Pavlú. Klodom je, že DS ZD konštatoval, že systém orgánov našej cirkvi poskytuje pri voľbách cirkevných funkcionárov dostatočnú iniciatívu členom zdola, ktorá sa prejavuje prostredníctvom kandidačných porád. Tým DS ZD podčiarkol význam práv volených presbyterov zboru a ich zodpovednosť pri rokovaní kandidačných presby-

terstiev. Konštatoval, že je primeraným postupom umožniť vykonanie voľby zborového dozorcú na viacerých miestach, teda dať možnosť zúčastniť sa voľby všetkým členom zboru, ktorí prídu na konvent v jednotlivých pastorálnych obvodoch. Naproti tomu dopĺňanie kandidátky na poslednú chvíľu priamo na konvente a umožnenie voliť tým, ktorí nie sú prihlásení do cirkevného zboru, nie je demokraciou, ale krokmi vedúcimi k chaosu a k možnému mareniu volieb.

Nádejou je aj rozhodnutie štátneho súdu, že budova na Konventnej 13 sa má vrátiť do vlastníctva nášho cirkevného zboru, ktorý ju vybudoval a v rokoch socialistického útlaku sa jej v tiesni zriekol. Poďakovanie patrí všetkým, ktorí boli ochotní svedčiť v tejto kauze.

Voči rozhodnutiam oboch súdov je možné podať odvolanie. V čase uzávierky tohto čísla nie je známe, či sa tak stalo, alebo nie. Isté však je, že Boh chce aj pri nás konať zmenu zdola, zvnútra. Adventné biblické texty (Izaiáš 40, 3 - 4; Marek 1, 3) nás nabádajú pripravovať cestu nášmu Pánovi. Tú nepostaví developer. Naplňňáť úlohu pripraví cestu Pánovi do nášho sveta, vyrovnávať Mu chodníky, sme volaní my. Ako? - Tak, že Mu nebudeme klásť prekážky, hľbiť priekopy, stavať barikády, múry a budovať závary, ktorými komplikujeme cestu Božiemu slovu do našich sŕdc i cestu jedného k druhému - k našim blíznym. Výzva pripravovať cestu Pánovi nás má viesť k zamysleniu sa nad prekážkami, ktoré staviame Bohu do cesty či už písaním anonymov, ohováraním,

predčasným súdením blížnych, hľadáním vlastného prospechu na úkor spoločenstva, úsilím o oslávenie seba, nie Boha. Zátarasy, ktoré bránia, aby iní – sledujúc počínanie nás, evanjelických kresťanov – brali Boha vážne, sú aj neochota žiť v pravde, strach povedať pravdu bez ohľadu na vlastné postavenie, neschopnosť zniesť krivdu, ľahostajnosť, nezastanie sa tých, ktorým sa krivdí, strácanie viery a nádeje. To, aby sa tieto javy zmenili, nezabezpečí zmena zhora, ale nasledovanie príkladu – prijatie Božieho Syna, ktorý sa (1. Jánov 3, 8b) zjavil na to, aby maril skutky diablove – maril, čo sa protiví Bohu, čo rozvracia spoločenstvo. To, či prijímate Ježiša ako Pána, či sa Ním necháme očisťovať a obnovovať, je napokon v živote rozhodujúcim.

Ježiš Kristus chce meniť naše vnútro svojím slovom. Umožnime vystaviť sa Jeho vplyvu už našim najmenším. Prosím, nezabudnite pri zápise budúcich prváčikov do základných škôl, prihlásiť Vaše ratolesti na evanjelické náboženstvo.

V r. 2011 bude na Slovensku sčítanie obyvateľstva. Je dobrou možnosťou priznať sa k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, k spoločenstvu, ktoré bolo vzácnou našim predkom, a verím, že aj nám nemenej záleží na jeho napredovaní.

Už spomenutý dištriktuálny súd upriamil pozornosť predstaviteľov nášho zboru i seniorátu na zosúladienie vnútorných zborových predpisov. Novelizácia štatútu je teda úlohou, ktorá nás čaká. Zmenu však neprinesie automaticky. Zmena totiž prichádza zdola, keď sa necháme premeniť láskou Ježiša, v ktorom sa k nám sklonil – vyhľadal si k nám cestu sám Boh. Nech je Jeho slovo sviectou našim nohám a svetlom pre naše chodníky aj v novom roku 2011!

S prianím Božej blízkosti a požehnaní pre dni sviatočné i všedné.

MARTIN ŠEFRANKO
*poverený predsedajúci
zborový farár*

Lubica Maliariková z Prievidze - Betlehem, podmalba na skle

Vianočný stromček, vianočná ruža, vianočný čas. Slovné spojenia, ktoré nás napriek všetkému rozochvievajú. Narúšajú našu každodennosť. Upozorňujú naše srdcia, že nás čaká čosi výnimočné. Zvláštne a jedinečné. Hoci nás obchodné reťazce už od septembra zahŕňajú vianočným tovarom, náš vnútorný vianočný čas - ešte nenastal. Atmosféru Vianoc si totiž nemôžeme ani kúpiť, ani sa ňou nechať zaočkovať. Prichádza nebadane. Tak ako tajomstvo, ktoré v sebe nesie. Hoci nám už bolo toľkokrát vyjavené, vždy očakávame, že tento rok to bude - jednoducho iné. Oveľa zázračnejšie, oveľa silnejšie, oveľa prekvapivejšie. Čo vlastne - my dospeli - očakávame od Vianoc?

Možno zázračnú zmenu v rodinných vzťahoch, či zmierenie s príbuznými, alebo uzdravenie, vari nové zamestnanie, alebo nový smer v našom súkromnom či profesionálnom živote. Naše túžby a očakávania sú väčšinou iracionálne a možno aj trochu detinské. Ako by sme verili, že práve Vianoce vyriešia všetky problémy, ktoré sme nedokázali zvládnuť počas celého roka. A možno predsa len v duši nosíme istú stopu, ktorá nás má priviesť k plnému životu. K ozdraveniu nášho ducha, duše i tela. Cítiť sa ako znovuzrodení. Žiť v Bohu, žiť s Bohom. A to je aj moje vianočné očakávanie.

Oslavu narodenia Ježiša Krista cirkev sústredila na Vianoce. Duchovný význam sviatkov však čoraz intenzívnejšie prekrývajú ľudské dekorácie v podobe povinných vianočných jedál, povinných tradícií, povinných rodinných

stretnutí. Nech mi je odpustené, ale zdá sa mi, že narodeného Božieho Syna sme jednoducho „zabalili“ do gýčovitého vianočného papiera a položili Ho pod vyzdobenú borovicu či smrek. A k tomu sme pripojili ešte zopár pohanských zvykov a osobitého folklóru. Takto sme sa však odklonili od zámeru, s ktorým cirkev pred stáročiami prišla - aby sviatkom slnovratu dala iný - náboženský a najmä kresťanský význam.

Možno nám historické filmy či dramatizácie o narodení Ježiša Krista pripomenú biblické časy, keď do nášho času vstúpil Boží Syn. Možno na okamih precitneme, keď si uvedomíme, v akých skutočne chudobných a dramatických podmienkach prišlo na svet Božie dieťa. A najmä, s akým zámerom...

Týžдне pred Štedrým dňom cirkev označuje ako advent. Je obdobím duchovnej prípravy na Vianoce. Obdobím, počas ktorého by sme mali rozjímať nad narodením Božieho Syna a zároveň očakávať Jeho druhý príchod. Toto prepojenie je veľmi silné, až desivé. Azda preto narodenie Ježiša Krista interpretujeme oveľa radostnejšie, zrozumiteľnejšie a častejšie. Už sme sa stáročiami naučili, že Ježiš Kristus nám bol darovaný ako Vykupiteľ, Priateľ, Záchranca. Priniesol ľudstvu zmierenie s Bohom, očistenie od hriechov, daroval nám večný život - ak Ho prijmem ako svojho Pána a Spasiteľa.

Druhý príchod Ježiša Krista je však faktom, o ktorom menej hovoríme, menej o ňom uvažujeme, menej sa ním zaoberáme. Akoby otázky večnosti, súdu,

vzkriesenia, konca sveta jednoducho nepatrili do sladkej vianočnej nálady. Možno očakávame Ježiša Krista, ale očakávame Ho dnes - práve teraz - v konkrétnej situácii, za ktorú sa modlíme. A vieme aj veríme, že Kristus sa k nám opäť skloní a prizná. Ale priznajme si - očakávame naozaj Jeho druhý príchod? Sme na Jeho viditeľný a rovnako dramatický návrat naozaj pripravení? Neobmedzujeme Kristovu prítomnosť len na dni, ktoré žijeme tu a teraz?

Je advent. Tichý, zvláštny čas. Chceme vás vyzvať milí priatelia, aby

ste ho využili na čítanie Božieho slova. Prosím, okrem evanjelia o narodení Ježiša Krista si v Biblii nalistujte aj jej záverečnú pasáž - Zjavenie Jána. Možno vás inšpiruje k hlbšiemu a intenzívnejšiemu prežívaniu sviatočných chvíľ s vedomím, že tak, ako je reálny živý Kristus, je reálny aj Kristov druhý príchod - do našich dní.

EVA BACHLETOVÁ

členka cirkevného zboru.

Pripravené pre Slovenský rozhlas, náboženské vysielanie.

VIANOCE DUCHA

*Keď zabudneš na krivdy
a cítiš v duši mier,
keď nevnímaš zlobu, zášť
a z očí ti žiari jas,
keď na neprajnosť či zradu
odpovedáš iba láskou,
až vtedy sú Vianoce.*

*Keď bez ľútosti a smútku,
opustíš čo myseľ ťaží,
keď srdce v nádeji večnosti
po márnostiach sveta nebaží,
keď spokojný si s tým čo máš,
hnev a závišť nepoznáš,
vtedy sú opravdivé Vianoce.*

*Možno v samote.
Bez stromčeka a darov.
Ver, nič z toho nie je treba.
Ak sa zrodil Kristus v tebe,
potom, napriek všetkému,
počuješ stále znieť
melódie neba.*

MILICA MIADOKOVÁ, členka cirkevného zboru

Milé spoločenstvo!

„Pri jasliach stojím“ je jednou z najkrajších vianočných piesní, ktoré máme v spevníku. Mnohým sa táto pieseň páči, dokonca aj ľuďom, ktorí inak s vierou nemajú veľa spoločného. Text tejto piesne od Paula Gerhardta je viac ako 350 rokov starý – mohli by sme si myslieť, že je to úplne iný svet, úplne iný jazyk, ktorý je nám dnes cudzí. Táto pieseň má očividne celkom inú kvalitu, vzhľadom na jej jazyk, ako aj nadčasové zhudobnenie Johannom Sebastianom Bachom, ktoré je podobné mnohým skladbám z jeho vianočného oratória. Čo to je, čo nás na tejto piesni až dodnes fascinuje a oslovuje?

Dietrich Bonhoeffer nás privádza na správnu stopu. V prvej, život dokazujúcej správe Bonhoeffera svojim rodičom z väzenia Tegel po jeho zatknutí v apríli 1943 sa píše:

„Prepáčte, že Vám robím starosti, ale verím, že tentokrát som menej vinný ja, ako tento nepriaznivý osud. Avšak je dobré čítať a učiť sa naspamäť piesne Paula Gerhardta, tak, ako to teraz robím ja.“ Odtiaľto sa tiahne odkaz na Paula Gerhardta Bonhoefferovými listami z väzenia ako generálny bas barokovou sonátou. „Prvých 12 dní, počas ktorých som tu izolovaný a je so mnou zaobchádzané ako s ťažkým zločincem – moje susedné cely sú stále plné takmer len spútaných kandidátov smrti – Paul Gerhardt sa osvedčil netušeným spôsobom... V týchto dňoch som bol uchránený od všetkých ťažkých napadnutí.“

V advente toho istého roku píše Bonhoeffer opäť z cely: „Okrem toho som

v týchto dňoch objavil pesničku s názvom 'Pri jasliach stojím'. Doteraz som si o nej veľa nemyslel. Človek musí byť asi dlho sám a čítať ju hlbavo, aby ju mohol pochopiť. Každé slovo je úplne výnimočne naplnené a pekné. Môže to znieť trochu mníšsko-mystický, ale len do takej miery, do akej je to oprávnené; totižto popri 'My' existuje aj 'Ja' a Kristus, a to, čo to znamená, nemôže byť lepšie vyjadrené ako v tejto piesni...“

Presne to je to, čo nás dodnes na tejto piesni tak fascinuje a strhuje: odvaha povedať „Ja“ a toto „Ja“ vzťahovať ku Kristovi, k dieťaťu v jasliach. Na rozdiel od ostatných vianočných piesní sa v tejto neopisuje celý vianočných príbeh – s Máriou a Jozefom, anjelmi a pastiermi. Zdá sa, že títo všetci nehrajú žiadnu rolu. Iba to „Ja“ a dieťa majú byť stredobodom našej pozornosti. Bach vzťahuje slová „prichádzam, prinášam a darujem ti“ na mudrcov z Východu, a táto pieseň preto v šiestej časti vianočného oratória bezprostredne pokračuje biblickou správou o mudrcoch z Východu. To však každopádne nie je nutné. Je to „Ja“, kto stojí pred dieťaťom a chce mu niečo darovať. Toto „Ja“ sa vydáva v myšlienkach k jasličkám ako pastieri vtedy dávno a uvažuje o svojich pocitoch vzhľadom na dieťa v jasliach. V tomto prípade sa nielen nezaujato ospevuje príbeh spásy alebo sa nad ním radostne jasá, ale žasnúco a intímne modlí.

Modlitba je upriamená na dieťa v jasliach. Pozerá sa na toto dieťa a vydáva sa jeho čaru a pôvabu. Je to vyjadrenie vzťahu dotýkajúceho sa intimity a hl-

bokého uctievania. Tichá radosť a pre-máhajúce šťastie sprevádzajú strofy piesne. Vyjadrené sú najmä v štvrtej strofe: „Ja s túžbou hľadím na Teba, však neviem sa nahľadieť, vo viere srdce teší sa, že oči Ťa smú vidieť. Kiež Duch by šíрку mora mal, a rozum výšku horských brál, aby Ťa, Pane, poznal.“

Každý, kto sa už niekedy z malých detí tešil takýmto spôsobom, vie, čo Paul Gerhardt prežíva: „Ja s túžbou hľadím na Teba, však neviem sa nahľadieť.“ Na rozdiel od akéhokoľvek iného dieťaťa však patrí dieťaťu v jasliach naše uctievanie. V tomto dieťati k nám ľuďom prišiel samotný Boh vo všetkej chudobe a poníženosti. Týmto dieťaťom je môj príbeh prepojený s Božím príbehom – nie v sladkom gýči, ale starostlivo, obozretne, udivujúco, v hlbokom pohnutí. Duša splýva mysticky s Božím dieťaťom. Avšak Paul Gerhardt neprepadá mystike. Uctievanie a premýšľanie sa naďalej vzťahujú na príbeh Ježiša, na narodenie, ktoré sa udialo vtedy keď „na svete ešte som nebol“.

Toto „Ja“ poukazuje na skutočnosť, že viera sa nedostaví jednoducho len cez prevzatie tradície. Každý a každá z nás je pri tom individuálne a osobne povolaný a vyzvaný. Posledná strofa opisuje tento individuálny proces osvojenia jedným obzvlášť pekným obrazom, kde sa samotné „Ja“ stane jasľami pre Krista, Spasiteľa sveta. Zázrak Vianoc pre mňa platí celkom osobne. Ja prijímam Krista v sebe. Ja sám sa stanem jasľami, Jeho príbytkom. To všetko neformuluje Gerhardt formou zistenia, ale prosíac – placho, zdržanlivo a predsa plný nádeje.

Viera prevzatá z tradície a z toho vy-

plývajúca istota môže človeka uspokojovať len na krátky čas. Dlhodobu takúto vieru a istotu v sebe určite nemôžeme živiť. Na to je svet a život príliš plný skúseností, ktoré zvesti Vianoc odporujú. Žiaden ľudský osud nie je oslobodený od sklamaní. My všetci zbierame skúsenosti, ktoré sa líšia od našich predstáv o nás samých, o naplnenom živote, a počas Vianoc si to veľmi bolestivo uvedomujeme. Najväčšie ohrozenie a najhoršia skúsenosť je istotne skorá smrť. Paul Gerhardt ju bolestivo zažil na štyroch zo svojich piatich detí a na svojej vlastnej manželke. Jeho dôvera k Bohu a úplné spoľahnutie, sa zrodili z hĺbky jeho zážitku plného utrpenia. Preto tiež nestojí na konci verša: „Pri jasliach stojím pokorne“ blesková vianočná zvesť, ale, naopak, prosba. Je to prosba, aby sa Vianoce všetkého súženia, smútku, bolesti a utrpenia v utrpení sveta, tak či onak, mohli udiat v mojom, v našich srdciach.

„Jedno ale, dúfam, že mi neodoprieš, môj Spasiteľu: Aby som Ťa smel navždy nosiť v mojom srdci. Tak ma, prosím, učíš Tvojimi jasľami, príď, príď a naplň ma Tebou a všetkými Tvojimi túžbami!“

Zo srdca Vám prajem, aby sa Vám táto prosba mohla splniť. Amen.

Prof. Dr. ISOLDE KARLE
(kázeň z nemčiny preložili Diana Mitrová a Zuzana Fačková – študentky bývajúce v internáte v EDS. Zdroj: „Ich steh an deiner Krippe hier“ (EG 37) – Weihnachten 2007, verfasst von Isolde Karle, <http://www.predigten.uni-goettingen.de/bgpredigt.php?id=95&kennung=pgde>).

PRI JASLIACH STOJÍM

1. *Pri jasliach stojím pokorne,
ó Ježiši, môj život!
K nohám Ti kladiem ochotne,
čo dala Tvoja milosť:
svoj rozum, srdce dávam Ti,
veď nemám iné poklady,
môj život celý prijmi.*

2. *Na svete ešte som nebol,
keď Ty si sa narodil,
z tmy hriechov si ma vyviedol,
zo smrti vyslobodil,
ja krehké, slabé stvorenie
od Otca mám zaslúbenie,
že Ty si Spása moja.*

3. *Na cestách môjho života
si Svetlo moje jasné,
si pomoc, vzácna útecha,
s Tebou je srdce šťastné;
si Slnko, svetlo žiarivé,
zdroj viery, živej nádeje,
nás Tvoja láska hreje.*

4. *Ja s túžbou hľadím na Teba,
však neviem sa nahľadieť,
vo viere srdce teší sa,
že oči Ťa smú vidieť.
Kiež duch by šírku mora mal
a rozum výšku horských brál,
aby Ťa, Pane, poznal.*

5. *O jedno vrúcne prosím Ťa,
a túžim, drahý Pane,
by som Ťa navždy v mysli mal
a žil som s Tebou stále;
len v srdci mojom prebývaj,
v ňom ako v jasliach spočívaj
a radosťou ma naplň.*

(Pieseň č. 54 v Evanjelickom spevníku, text Paul Gerhardt)

NÁVŠTEVA BRATISLAVSKÝCH EVANJELIKOV V MÚZEU V REGAU

Začiatkom septembra sme absolvovali návštevu ev. a. v. múzea v Rakúsku RUTZENMOOS pri Regau (Horné Rakúsko). S nápadom navštíviť toto múzeum prišiel brat dozorca Ing. Karol Pavlů, ktorý prišiel účastníkom zájazdu zaželať požehnanú cestu autobusom. Pre pracovné povinnosti nás nemohol správať, obdaril nás všetkých však malou pozornosťou, čokoládou. Dopravu do Regau a späť hradila firma PPA Control, ktorej aj týmto ďakujeme za ochotu. Vedúcim zájazdu bol Ing. Peter Holotík.

Pred odchodom sme v spoločnej modlitbe prosili Pána Boha o ochranu. Po prekročení hranice na rakúskej strane sa ujala Mgr. Eva Križanová výkladu o miestach, ktorými sme prechádzali. Presne o 12. hodine sme šťastne dorazili ku komplexu budov, ktoré sú v blízkosti ev. múzea (škôlka, škola, farský úrad s prilehlým obnoveným kostolom s dreveným obložením vnútri). Po výdatnom obede bol voľný program. Prezreli sme si krásne okolie a kostol, voľne prístupný pre verejnosť.

O 14. hodine nás srdečne privítal pán Wilhelm Stadler s manželkou. Všetkých nás zaviedli do polkruhovej haly, kde širokouhlou projekciou premietli film od „Stvorenia sveta“ s komentárom až po vydanie „Bible Dr. Martina Luthera“. Potom nás oboznámili s procesom založenia múzea, ktorý trval 5 rokov. Múzeum si pripomína 10. výročie svojho založenia. Doteraz ho navštívilo 100 000 návštevníkov.

Rozdelili sme sa na dve skupiny. Prvú viedla prof. Janka Krivošová, ktorá nám simultánne tlmočila výklad po pani Stadlerovej. Druhú skupinu viedol PhDr. Hrivňák.

Po schodoch sme vystúpili na 1. poschodie. Tam sme si pozreli jednotlivé exponáty. Vo veľkom plexisklennom kríži je umiestnená „Biblia Dr. M. Luthera“ v origináli. Sú tam aj iné knihy a spevníky s bohoslužobnými predmetmi. V prvých počiatkoch sa obyvatelia schádzali v humne a jeho okolí, bolo ich do 4000 cirkevníkov. Pozoruhodné je, že prvou kurátorkou bola žena, jej práca v službe bola veľmi záslužná. Zachovala sa aj kazateľňa z toho obdobia.

Obdobie prenasledovania kresťanstva

„Financi“ pátrali po Bibliách, ktoré si veriaci umne schovávali v kuchynských stoloch v zásuvkách s dvojitém dnom, pod dlážkou alebo v stenách príbytkov. Sú tam voskové figuríny astronóma J. Keplera s ďalekohľadom. Je tam písárka v dobovom kostýme. A tiež aj celá rodina v sivom oblečení. Kde sa dieťa ustráchané túli k matke. Ak bola hlava rodiny pristihnutá financmi, že vlastní Bibliu, otec rodiny neunikol trestu.

Počas prenasledovania boli bežné hry ako napríklad hádzanie kockou. Princíp tejto hry spočíval v tom, že pod Lipou boli nastúpení evanjelici a postupne každý hádzal kockou. Ak padla šestka, bol oslobodený, inak ho obesili. Bol sám sudcom nad svojím životom. Toto predstavovala miestnosť krvi

Na fotografii sú všetci účastníci zájazdu pred vstupom do múzea

v červenej farbe. Ďalšie exponáty chronologicky nasledujú v jednotlivých storočiach. Až do nástupu Adolfa Hitlera. Aj keď si verejnosť na začiatku získal, vzápätí sa veľmi rýchlo od neho odvrátili a vytriezveli z toho temného obdobia. V čiernej miestnosti zamrazí každého účastníka utrpenie, ktoré táto miestnosť vykresľuje.

Záver expozície symbolicky vykresľuje posledná miestnosť, ktorá navodzuje myšlienky pomínutelnosti človeka pre každého kresťana platné v minulosti, a aj teraz.

Po prehliadke sme sa srdečne rozlúčili so správcami múzea. Potom sme nastúpili do nášho autobusu a vydali sa na

spiatočnú cestu domov. Počas nej vznikla medzi účastníkmi zájazdu diskusia o návrhu brata dozorcú zriadiť prvé evanjelické múzeum na Slovensku, tu, v Bratislave, v jednej z reštituovaných budov. Účastníci sa zhodli, že takéto múzeum by cirkevný zbor mohol zriadiť, pretože má bohatú 400-ročnú históriu a rozsiahlu zbierku historických dokumentov, dosiaľ uchovávaných len v archívoch.

Pred Bratislavou sme v spoločnej modlitbe vzdali vďaka Pánu Bohu za ochranu a šťastlivý návrat.

SAMUEL ZAKLAI
účastník zájazdu

JESENÝ VÍKEND MLÁDEŽE Z LEGIONÁRSKEJ ULICE

Misijné stredisko ECAV v Matejkovej pri Brezovej pod Bradlom patrí už k obľúbeným miestam víkendových pobytov mládeže z Legionárskej ulice. Túto jeseň, cez víkend od piatku pätnásteho októbra do nedele sedemnásteho sa tam vybrala opäť. Cestovať za farebným lístím, čerstvým vzduchom, spoločenstvom, zážitkami, poznáním, duchovným občerstvením, službou. Nie je sa čomu diviť, údolie, kde sa „legionári“ dočasne usídlili, je na jar i na jeseň inšpirujúce. Na „víkendovku“ sa nechalo inšpirovať tridsať mládežníkov.

Dá sa povedať, že miesto pobytu je už tradičné, víkend to však bol nevšed-

ný. Ale ako vravel grécky mysliteľ: „Nevstúpiš dvakrát do tej istej rieky“, tak ani náš výlet nebol rovnaký. Keby len vedel, čo sa bude diať o pár storočí neskôr, keď Ježiš chodil po vode. A Peter to potom skúšal tiež.

„Keď chceš chodiť po vode, musíš vystúpiť z lode“, možno vravel učeníkom horlivý Peter, keď ho vylovili z vody a po čase spomínal na túto udalosť. To bola aj ústredná téma nášho výletu. Pri horiacom ohni v krbe sa rozvíjal príbeh o odvahe a odhodlaní, ale aj o skúškach a prehrách. Každé ráno sa menšie skupinky zišli v chatke (poprípade pri zemiakoch) a v pripravených ranných stíšeníach si zodpovedali na

otázky k večernej téme, ktorá nasledovala po chválach.

Od Katky sme sa potom dozvedeli o dôležitosti hľadania a skúmania toho, čo má pre nás Pán Boh pripravené a modlitbe k Nemu, prosiac, aby nám to zjavil. Ďalej o tom, ako nasledovať svoje povolanie, že nemáme mať strach slúžiť nášmu Bohu, prekračovať svoje domnelé hranice, nenechať sa odradiť počiatočnými neúspechmi.

Ria nám rozpovedala o Adullámskej jaskyni, ako symbole prehry, samoty, nezdarov. Ako sa v nej Dávid skrýval pri jednej z jeho najväčších prehier, tak aj my sa niekedy nachádzame v podobnej jaskyni, kde nás Pán môže pretvárať ako nikdy. Z každej jaskyne však vedie východ, aj keď ho niekedy nevieme hneď nájsť.

Aký by to bol mládežnícky víkend bez voľnočasových aktivít? Po úvodnej zo-

znamovacej hre nasledovali hry spoločenské, rôznych tvarov, veľkostí a počtu hráčov, rozhovory, nočné prechádzky a posedenie pri ohni. Lukostrelecký arzenál, ktorý priniesol Michal a Mikuláš tentokrát zahŕňal dva luky a dokonca aj jednu kušu a fukačku. A keďže aj počasie nám v sobotu prialo, vydali sme sa lesom, cestou i necestou, podľa chuti, na Štefánikovu mohyly.

Za dary je dobré poďakovať sa. Naše vďaka teda smerujú Pánu Bohu za to, že sme tam mohli byť, že na nás dával pozor a bol s nami, za ľudí ktorí slúžili a za každého, kto prišiel. Za skvelé jedlo ďakujeme Katke Šebeňovej, za program a vedenie chvál Rii Ölveckej a všetkým, ktorí priložili ruku k dielu.

JAROSLAV PEKÁR

*člen spoločenstva ev. mládeže
z Legionárskej ulice*

VÍKEND UPC MOSTY V ČASTEJ, 5. – 7. 11. 2010

Piatok sa začal stretnutím sa známych i neznámych a zoznámením sa s programom spoločného víkendu i so sebou navzájom. Hlavnými témami boli Božia rodina, Na každom dni záleží a Strach. Tému Božia rodina pripravil Marek Hrivňák a pomocou zaujímavého dotazníka o tom, čím sme chceli byť ako deti, čo chceme byť teraz a čo v budúcnosti, sme spoznali sny a túžby členov našej malej Božej rodiny v Častej. Na záver uviedol Peter Mozola svoju predstavu zobrazenia Božej rodiny ako krehkej papierovej reťaze, ktorú mali deti na

druhý deň vytvoriť počas detskej besiedky. Pritom malo každé ohnivko reťaze niesť meno súčasného alebo nádejného člena rodiny. Večer sme trávili rôzne – pozorovaním hviezd, o ktorých môžeme v svetle Bratislavy len snívať, pozieraním filmu, diskusiou s priateľmi.

V sobotu sme sa prebudili do nádherného slnečného dňa, aký môže začiatkom novembra stvoriť len Boh. Po spoločných raňajkách sme popísali jednotlivé očká budúcej reťaze menami našich milovaných. Deti reťaz zlepili dohromady a ako zázrakom sa ani

jedno z nich neprilepilo tiež. My starší sme pokračovali témou Na každom dni záleží v rézii Petra Mozolu. Nakoniec sme sa modlili za tie oblasti života, kde žijeme v minulosti alebo, naopak, príliš do budúcnosti. Čas zostávajúci do

obeda strávili tí aktívnejší behaním po futbalovom ihrisku, väčšina žien a detí zas vytvárala nádherné obrázky, škatuľky na vzácnosti a rámičky. Veľká vďaka patrí Lucii Dudlákovej za prinesený materiál, trpezlivé rady a vzácné

skúsenosti. Po výdatnom obede sme oddychovali na slniečku a hojdačkách areálu detského tábora v Častej. Poobede sme sa vybrali na vychádzku na hrad Červený kameň, kde si niektorí oddýchli pri šálke čaju v hradnej kaviarni. Všetci boli nadšení nádherným výhľadom a čerstvým vzduchom. Na spätočnej ceste zbierali deti s mamičkami prírodné materiály na výrobu vencov a kytíc. Ešte pred večerou vznikali nádherné výtvary zo zlatistých javorových listov, červených šípok a brezových prútov. Poslednú tému na motív príbehu Izraelcov, ktorí sa báli vojsť do zaslúbenej krajiny, pre nás pripravila Lenka Molitorisová. Spoločne sme sa modlili za naše malé aj veľké strachy, čo nám isto pomohlo ísť do ťažkých vecí s väčšou dôverou v Pána. Verím a viem, že je odvtedy mnohé ľahšie, aj keď odstrániť detský strach

z pavúkov i tak ešte čosi potrvá. Po demokratickom hlasovaní uvádzalo kino Častá animovaný film Ako si vycvičiť draka. Deti mali rozprávku, vnímaví dospelí videli aj súvis s témou strach a odvaha, predsudky a rodina.

Nedeľné služby Božie s Večerou Pánovou sa konali netradične mimo Mlynskej doliny a i napriek tomu prišli ďalší chytiví Pána z Bratislavy, aby sme strávili požehnaný čas pri piesňach, modlitbách a slove v podaní Martina Balka. Dopoludňajšie hodiny sme už len balili veci a všetky pozitívne zážitky, odhodlaní prísť aj na najbližší víkendový pobyt aspoň v takom hojnom počte.

MICHAELA HRIŇOVÁ
členka spoločenstva v Univerzitnom pastoračnom centre – Mosty

DOKONALÝ ŽIVOT

Kto by ho nechcel mať? A čo to vlastne znamená? Ako ho dosiahnuť? Aj nad týmito otázkami sme sa zamýšľali na našej novembrovej „víkendovke“ staršieho dorastu z Legionárskej ulice. Počas troch dní (19. – 21. 11. 2010) nás sprevádzala atmosféra tej pravej reality show, ktorou je život sám. Témy nám postupne odkrývali rôzne odpovede, ale i nové otázky. Napäto sme sledovali osudy hrdinov v scénkach, ktorí čelili dôležitému rozhodnutiu – či vystúpia z umelosti dokonale zabezpečeného života do skutočnej reality a spoznať pravdu, ktorú nám ponúka jedine Ježiš.

Nielen chlebom je človek živý, ale na Vianoce aj medovníkmi, preto sa ochotných takmer 50 párov rúk zapojilo do ich výroby. Pri hre sme sa zabavili vynaliezavými metódami, ako ochrániť vajíčko počas nebezpečných úloh, či ako ho uvariť v treskúcej zime na ohníku. Popri rôznych hrách sa našiel čas aj na semináre, a to o úspechu a rozmanitosti kresťanských cirkví. Odvážna skupinka sa vydala na cestu do dediny s misiou zistiť názory obyvateľov na kvalitu ich života, jeho zmysel, ale i existenciu Boha.

Opäť sme sa posunuli o kúsok ďalej,

nielen v poznaní, ale i vo vzájomných vzťahoch. Dômov nás sprevádzala radosť, že hoci naše životy nemusia byť dokonalé podľa ľudských kritérií, spoznali sme pravdu, ktorá nás vyslobodila a dala nám nové rozmery nielen do prítomnosti, ale aj do večnosti.

KARINA MIČOVSKÁ
členka cirkevného zboru a členka tímu vedúcich dorastu

UBEHLO TAKMER PÄŤ ROKOV

Písal sa rok 2006, pre nás rok zlomový, rok začiatku štúdia na vysokej škole. Ako každý prvák, aj my sme začali riešiť otázku ubytovania v našom hlavnom meste. Keďže v súčasnosti dobe nie je ľahké dostať sa na vysokoškolské internáty, bolo treba hľadať náhradné riešenie. A vtedy, ako blesk z jasného neba, objavila sa ponuka bývania v novootvorenom internáte v Evanjelickom dome starostlivosti na Partizánskej ulici. Dlho sme neváhali a poslali si prihlášky...

... Odvtedy ubehlo takmer 5 rokov a my sme tu stále šťastnejší a spokojnejší.

Počas toho obdobia bolo uskutočnených viacero zásadných zmien. Budova EDS prebehla rozsiahlou rekonštrukciou, čím sa zvýšila kapacita internátu, pričom nám Pán Boh dožičil vyše sedemdesiat miest. Všetci sa tu navzájom poznáme a aj každoroční nováčikovia rýchlo zapadnú. Raz darmo, viera spája ľudí od západu až na východ. Vedenie (pani Elenka Sajtáková a Anička Fáberová) nám každoročne organizuje zoznamovací večierok, vianočné posedenie pod jedličkou s domácimi koláčmi a pravým vianočným punčom, utorkové skupinky na témy, ktoré nás zaujímajú alebo trápia pod vedením pána farára, služby Božie v kaplnke, ktorá sa nachádza priamo v areáli internátu a ďalšie či už športové alebo iné aktivity. Toto všetko vedie k tomu, že si tu všetci nažívame ako jedna veľká rodina. Ruku k dielu prikladáme i my, či už pomocnými prácami pri upratovaní spoločných priestorov, alebo aj pri iných činnostiach v cirkevnom zbore. Čo vedie k tomu, že si spoločné priestory viac vážime. Nepo-

slednou výhodou internátu je jeho veľmi dobrá poloha v centre Bratislavy,

5 minút chôdze od hradu, 5 minút od samotného centra. Musíme sa priznať, že túto lokalitu a hlavne výhľad na Bratislavský hrad všetci obdivujú. Tento rok máme prístup na internet už aj na izbách, a to bol posledný krôčik k dokonalosti a k uspokojeniu potrieb aj náročného študenta. Bývanie na internáte v EDS sa nedá porovnať s inými internátmi, preto sa o to ani nebudeme pokúšať. Neostáva nám iné, len byť vďační Pánu Bohu, že sa nám naskytla takáto možnosť. V závere vyslovujeme pranie, aby ďalší evanjelickí študenti, ktorí prídu po nás, tu našli to, čo aj my. Nie len strechu nad hlavou, ale aj nové priateľstvá, zážitky a duchovné naplnenie.

S pozdravom spokojní bývajúci

**MARTINA TOMKOVÁ, MILOŠ
MAŽÁR a LUCIA TOMKOVÁ ☺**

ŽIVOT V INTERNÁTE V EVANJELICKOM DOME STAROSTLIVOSTI (EDS)

Za 3 roky bývania v internáte EDS som spoznala mnohých zaujímavých ľudí a získala aj zopár veľmi dobrých priateľov. Keď som prišla do Bratislavy, takmer nikoho som tu nepoznala, a tak sa moje spolubývajúce stali akoby mojou náhradnou rodinou. Spolu sme sa smiali, keď sme sa mali dobre, trápili sme sa cez skúškové, plakali, keď nám bolo smutno... Takže môžem smelo povedať, že EDS je mojím druhým domovom.

Život v internáte ma naučil postarať sa o seba, byť samostatná, variť, upratať vlastnú izbu aj spoločné priestory, deliť sa o životný priestor s viacerými odlišnými ľuďmi. Každý deň sa učím niečo nové, o sebe, o ľuďoch, o živote. EDS je miesto, kde môže človek rásť. Rásť nielen vedomostne, skúsenostne, ale aj duchovne.

Spoločenstvo ľudí bývajúcich v EDS tvoria rozmanití ľudia, ale väčšina z nich sú kresťania a majú živý vzťah s Bohom. A pre mladého kresťana je veľmi dôležité deliť sa o svoju vieru s inými veriacimi, spoločne sa povzbudzovať, napomínať a poznávať Božie slovo. A to sa deje pri našich rozhovoroch, keď si hovoríme, čo Boh koná v našich životoch, ako nás formuje. Keď sa rozprávame o čase strávenom na stretnutiach mládeže alebo službách Božích.

Som veľmi rada, že mám možnosť bývať v EDS, lebo splňa moje očakávania

o bývaní na internáte. Mám relatívne blízko do školy, internát je v centre mesta, má krásne okolie, je kam sa ísť prejsť, na chodbách je väčšinou ticho a čisto (ak si každý plní svoje povinnosti), mám tu veľa dobrých priateľov, ktorých môžem kedykoľvek s hocičím obťažovať a vypočujú ma. Sme dobrý kolektív, personál internátu je ústretový, máme možnosť zúčastňovať sa na spoločných stretnutiach, už máme aj internet na izbe... a mnoho ďalších vecí sa deje a mení každý deň (väčšinou k lepšiemu). Takže vďaka aj cirkevnému zboru a verím, že internát EDS bude naďalej napredovať a všetci budeme spokojní.

MÁRIA MACEJOVÁ
*študentka, obyvateľka
internátu v EDS*

Z NAŠEJ HISTÓRIE (pokračovanie)

Evanjelický a. v. zbor v Bratislave po vydaní protestantského patentu v roku 1859

Presadzovanie slovenských záujmov pri cisárskom dvore bolo v období po revolúcii ľahšie. Dokazuje to i presadenie tzv. protestantského patentu, ktorý panovník vydal 1. septembra 1859. Bolo to zákonné nariadenie, ktoré upravovalo správu evanjelickej a kalvínskej cirkvi. Jeho hlavným tvorcom bol Karol Kuzmány. Zákon vypracoval Karol Kuzmány ešte v roku 1851. Mnohá literatúra na túto významnú osobnosť spomína s obrovskou čťou. „Práve Kuzmány sa stal vo Viedni vodcom a otcom Slovákov.“¹ Patent mal zabezpečiť rozhodujúci vplyv slovenských evanjelikov v zboroch, kde mali prevahu a zabrániť opakovaniu maďarizácie zo začiatku 40. rokov 19. storočia.

Patent sa pokúsil vymaniť slovenské zbory spod tútorstva svetských hodnostárov a patrónov cirkvi, ktorí presadzovali práve spomínanú maďarizáciu. Zachoval autonómne postavenie protestantských cirkví, ale zaviedol v nich štátny dozor. Zmenil územnú organizáciu evanjelickej cirkvi, keď namiesto štyroch superintendentcií zriadil päť.

Boli zriadené superintendentcie v Pešti, Bratislave, Ödenburgu, Prešove a Sarvaši. Do bratislavskej superintendentcie patrili senioráty dunajský, liptovský, ďalej bratislavský mestský seniorát, trenčiansky a turčiansky seniorát, honťiansky a novohradský seniorát. Všetky zmeny a návrhy museli schvaľovať ministerstvá. Každá farnosť si mohla voliť farára a školských pracovníkov. Vo väčších farnostiach pozostával lokálny

konvent z volených zástupcov zboru. Predseda cirkevného zboru bol osobne zodpovedný za správnosť a poriadok a za všetky závery prijaté lokálnym konventom.

Slovenskí veriaci patent uvítali, na maďarskej strane však vyvolal odpor. Patentálne boje zúrili i v bratislavskom evanjelickej zbere. Aj v Bratislave spravili hlavní predstavitelia zboru z patentu politickú a národnú otázku. Maďarskí veriaci rázne odmietli diskusiu hoci aj o dobrých stránkach patentu.

K. E. Schmidt o tom píše: „Všetky body patentu z 1. septembra 1859 dokazovali, že o všetkom rozhodovala cisárska moc a jej úrady, všetky body evanjelickej cirkevných organizácií museli odsúhlasovať a vždy ich ničili.“² Na druhej strane píše Július Adamiš o pozitívach patentu pre Bratislavu: „Jednoznačným pozitívom patentu bolo to, že ponechal bratislavskému zboru jeho výnimočné postavenie, že totiž zbor tento spolu s malým zborom račičdorfským tvoril samostatný seniorát.“³

Základom patentu bola snaha vymaniť evanjelickej zbory spod tútorstva silne promaďarských šľachticov. Slovenské zdôvodnenie patentu znelo: A preto celkom správne vidíme výhodu pre evanjelikov v tom, keď najvyššia moc je vzatá týmto mužom, a keď si ju podrží sám panovník.⁴

Postoj bratislavského evanjelickej zboru k patentu zaujali 1. novembra 1859 na zasadaní mestského seniorátu superintendent a senior František Sa-

muel Stromský a inšpektor L. Mošovský. Na zasadaní sa zúčastnil cisársky komisár, prítomní boli bratislavskí duchovní Ľudovít Gabriel Geduly a Karol August Raabe, ako aj račiansky duchovný T. Mackovčák, N. Ostrolúcky, Jozef Jesenský, K. Lang ako riaditeľ lýcea a mnoho ďalších členov bratislavského a račianskeho zboru. Pri tejto príležitosti prečítali a prerokovali prípis administrátora J. Chalupku z 15. októbra 1859, ku ktorému bol pripojený patent z 1. septembra a výnos cisárskeho ministerstva z 2. septembra, ktorý prikazoval zavedenie cisárskeho patentu. Na zasadaní bol prerokovaný spôsob voľby superintendenta a ďalších zástupcov, všetko podľa cisárskeho patentu. Na zasadaniach musel byť vždy prítomný cisársky zástupca a dohliadať na zasadanie, v opačnom prípade hrozil zboru trest.

Na zborovom konvente konanom 13. novembra 1859 bolo prečítané vyhlásenie administrátora J. Chalupku. Obsahovalo oznámenie cisárskeho ministerstva z 22. októbra o žiadostiach jednotlivých farností, aby bol postoj k evanjelikom v pôvodnom stave, ako to ukladal zákon z roku 1848, aby bola zvolaná synoda, ktorá by rozhodla o cirkevnej ústave podľa cisárskeho patentu z 1. septembra 1859. V prípise žiadal administrátor radu od vtedajšieho superintendenta a bratislavského seniora Františka Samuela Stromského. Rada sa týkala voľby superintendenta - inšpektora. V zmysle patentu sa voľba mala konať v mieste bydliska voleného, takisto ako voľba konventu. Evanjelický zbor v Bratislave prijal stanovisko, aby sa právny stav navrátil pred rok 1848 a aby bola zvolaná synoda.

Tomuto stanovisku ostal zbor verný aj s ohľadom na lýceum. Riaditeľ školy bol zaviazaný každý vládny výnos oznámiť predsedovi školského senátu Jozefovi Jesenskému a inšpektorovi L. Mošovskému, oni boli povinní zvolať konvent, kde mali byť obhajované všetky práva.

V tomto období sa menila verejná mienka protestantov, v celom kraji stúpala odvaha a pribúdala morálna podpora iných náboženstiev. Cisárska vláda vtedy zmenila stanovisko k patentu. Výnos ministerstva z 10. januára 1860 žiadal jednotlivé zbory, aby sa v zmysle patentu nanovo konštituovali a zvolali synodu.

Konvent sa začal zaoberať ministerským výnosom už 5. februára 1860. Konvent epochálneho významu sa konal 4. marca 1860, viedol ho inšpektor L. Mošovský, prítomný bol aj cisársky vládny komisár a množstvo členov zboru, ktorí s veľkým napätím sledovali priebeh konventu. Predseda konventu predniesol hlavnú tému rokovania a obrátil sa na konvent s otázkou, či má byť prečítaný text patentu z 1. septembra a ministerského výnosu z 2. septembra. Všetci prítomní boli proti. Predseda vyslovil pranie, aby sa na rokovaní zúčastnili senior F. S. Stromský a duchovný L. G. Geduly. Obidvaja sa ospravedlnili a na konvente bolo duchovenstvo zastúpené len K. A. Raabem. Predseda poukazoval na výnos ministerstva z 10. januára 1860, od čoho záviselo konanie synody, a rozhodnutie zborov o stanovisku k predpisom podľa patentu. Predsedajúci K. A. Raabe dal hlasovať, evanjelická cirkev rozhodla skoro jednohlasne ostať pri starých predpisoch a nepracovať podľa

patentu. Štátu nebolo ľahostajné rozhodnutie bratislavskej evanjelickej cirkvi, pretože jej príklad nasledovali aj ďalšie zbory. Vláda bola negatívnym postojom evanjelickej a reformovanej cirkvi sklamaná. Otázka sa prerokovávala na konvente znova 25. marca 1860, kde bol zástupcom A Schiller. Tento konvent sa konal vo Veľkom kostole na Panenskej ul. v Bratislave pod vedením zborového a školského inšpektora L. Mošovského. Hlavný príhovor mal F. S. Stromský, pokojne a rozvážne sa prihovril prítomným a aj zástupcom vlády, a potvrdil závery konventu zo 4. marca. Po ňom sa ujal slova L. Mošovský a člen zboru a oznámili, že zotrávajú na starých zásadách. Rozhodnutie prijali všetci prítomní s veľkým súhlasom a potleskom. Po mohutnej diskusii vyhlásil inšpektor svoj záver, že bratislavský evanjelický zbor zachováva stanovisko zo 4. marca 1860 a nechce sa organizovať podľa cisárskeho patentu. Po tomto vyhlásení sa konvent v pokoji skončil. Väčšina evanjelických zborov v Uhorsku bola toho istého názoru. Tým bol osud patentu spečatený. Cisárska vláda listom z 5. mája 1860 patent anulovala, resp. zbory sa samy mali rozhodnúť, či sa budú podľa patentu riadiť.

Po tomto rozhodnutí sa cirkev rozdelila na dva tábory. V apríli 1860 bol za superintendenta slovenských patentálnych cirkví v bratislavskom dištrikte zvolený Karol Kuzmány. Panovník ho potom 16. júla 1860 v tomto úrade potvrdil. Karol Kuzmány bol za superintendenta zvolený na konvente v Brezne. Členovia protipatentálnych zborov, kam patrili i bratislavský cirkevný zbor, sa však nevzdávali v boji proti patentu.

Dňa 12. júla 1860 bol v Bratislave otvorený dištriktuálny tzv. kontrakonvent, kam vyslalo svojich zástupcov 62 zborov. „Kráľovský komisár ich síce upovedomil, že brezniansky konvent (konaný 27. a 28. júna 1860, zastúpených tu bolo 178 zborov) je platný a výsledky bratislavského konventu budú vyhlásené za nezákonné.“ Konvent v Bratislave zvolil za superintendenta Františka Samuela Stromského. Za F. S. Stromského hlasovalo všetkých 62 zborov.

Keď bol 26. septembra 1860 zvolený do Martina konvent, kde mal byť slávnostne inštalovaný za superintendenta Karol Kuzmány, „prišli tam iba predstavitelia 28 zborov.“ Táto skutočnosť dokazovala úspešnú aktívnu prácu autonomistov v evanjelickej cirkvi. Treba taktiež pripomenúť, že Bratislava počas tohto obdobia nebola nikdy patentálne zriadená. Bratislavský cirkevný zbor mal vždy silné postavenie v rámci evanjelickej cirkvi v Uhorsku. Bolo to najmä vďaka tomu, že tu vždy pôsobili veľmi aktívni zboroví farári a v neposlednom rade aj to, že evanjelický cirkevný zbor v Bratislave disponoval nie malým hnuiteľným i nehnuteľným majetkom. Keď sa tu dňa 3. októbra 1860 konal dištriktuálny konvent, bola tu vznesená ostrá kritika na Karola Kuzmányho. Táto kritika v Bratislave predznamenovala problémy pre Kuzmányho i na generálnom konvente. Predpoklad sa potvrdil na generálnom konvente konanom 10. októbra 1860 v Pešti, kde bola činnosť Karola Kuzmányho, ako aj Jána Chalupku hodnotená veľmi negatívne.

Reakciou na politickú situáciu bolo prepustenie väznených, ktorí sa vrátili na svoje pôvodné cirkevné posty. L. Mošovský sa ešte v roku 1860 vrátil na

post zborového inšpektora. E. Hausera, ktorý sa zaslúžil v boji proti patentu, zvolil konvent za svojho nástupcu. F. S. Stromský nepôsobil na čele dištriktu a zboru – 20. júla 1861 sa vzdal cirkevných funkcií. Na jeho miesto superintendenta bol 28. augusta 1861 zvolený Bratislavčan, duchovný Ľudovít Gabriel Geduly a za duchovného zbor zvolil J. Geyera.

POZNÁMKY

- 1 Bujnák, Pavel: Dr. Karol Kuzmány. Liptovský Mikuláš, s. 206.
- 2 Schrödl, Jozef – Schmidt, K. E. a i.: c. d., s. 239.
- 3 Adamiš, Július: c. d., s. 43.
- 4 Bujnák, Pavel: c. d., s. 213.

MARTIN KAMENSKÝ
člen cirkevného zboru
(Pokračovanie nabudúce)

VIANOČNÁ HYMNA LÁSKY

Keby som svoj dom dokonale vyzdobil jedľovými vetvičkami, blikajúcimi svetielkami a vyhrávajúcimi zvončekmi, ale nemal by som lásku k svojej rodine, nebol by som ničím, iba dekoratér...

Keby som sa namáhal v kuchyni a piekol kilá vianočných keksov, labužníckych maškát a keby som k jedlu prestrel nádherný stôl, ale nemal by som lásku k svojej rodine, nebol by som ničím, iba kuchárom.

Keby som pomáhal v charitatívnej jedálni, v domove dôchodcov spieval koledy a všetok svoj majetok minul na blahobyt, ale nemal by som piesne pre svoju rodinu, nič by mi to neosožilo.

Keby som ozdobil vianočný stromček žiariacimi anjelmi a háčkovanými hviezdami, zúčastnil sa na tisícich oslavách a v zbore spieval kantáty, ale nemal by som v srdci Ježiša Krista, tak som nepochopil, o čo vlastne ide.

Láska prerušuje pečenie kvôli objatiu dieťaťa.

Láska necháva bokom ozdoby kvôli pobožkaniu manželského partnera.

Láska je priateľská napriek náhleniu a stresu.

Láska nezávidí iným ich domácnosť s vyberaným vianočným porcelánom a priľhavými obrusmi.

Láska neokrikuje deti, aby uhli z cesty, ale je vďačná, že sú a že môžu stáť v ceste.

Láska nedáva iba tým, ktorí môžu niečo vrátiť, ale s radosťou obdarúva práve tých, ktorí darčekom odpovedať nemôžu.

Láska všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží.

Láska nikdy nezanikne.

Videohry sa rozbijú, perlové retiazky sa roztrhnú, tenisové rakety zhrdzavejú, ale dar lásky zostáva...

**Inšpirované: Hymna lásky –
1. list Korintským, 13. kapitola. Zdroj internet**

PÔVOD VIANOČNÉHO STROMČEKA

Vianočný stromček má svoj pôvod v stredovekých náboženských hrách, ktoré sa hrávali pred portálmi kostolov. Na začiatku vianočných sviatkov, na Štedrý večer, sa totiž popri hrách o pastieroch a jasičkách hrával aj príbeh o prvotnom hriechu. Dodnes sú v kalendári pri dátume 24. decembra uvedené mená Adam a Eva. Tieto vianočné náboženské hry o raji sa zrejme hrali na mnohých miestach. V hrách vystupovali Adam a Eva, čert a anjel – a ako dekorácia sa často objavoval strom, ktorého plod sa podľa príbehu stal podnetom k hriechu. Pretože v Biblii

nie je uvedené, o aký druh stromu išlo, používal sa taký, ktorý bol v tej či onej oblasti dostupný. V Nemecku to bola jablň, a preto sa ako „zakázané ovocie“ vžilo jablko. 24. decembra sa však jablň príliš nezelená, a preto sa čoskoro začala používať stále zelená jedlička, na ktorú sa potom ako ozdoby vešali jablká. Z divadelnej hry vyplýva kresťanský význam v i a n o č n é h o stromčeka: vo vianočnej noci bol

zmierený hriech, lebo v Kristovi Boh vzal na seba podobu človeka. Strom pokušenia, rovnako, ako jeho plod, opätovne nadobudli rajsú dôstojnosť, ktorá – ak sa nedívame na hriech – im je vlastná a „strom poznania“ sa v tomto zmysle už nelíši od „stromu života“ (1M 2,9). Nemali by sme na túto vnútornú súvislosť medzi vianočným stromčekom a myšlienkou na raj zabúdať. Vianočné piesne, ktoré dnes spievame vari bez zamýšľania sa nad ich textom, často inšpirovala práve radosť z návratu rajskeho stavu vďaka Kristovmu príchodu na svet. (Pozn.: Taká

je napr. pieseň v našom Ev. spevníku č. 590, kde v druhom verši spievame: „Pokoj, v ľudoch zaľúbenie, raj sa opäť otvoril.“)

Motív zmiernenia hriechu určite zohral pre vznik tradície vianočného stromčeka dôležitú úlohu. Stromček vyjadroval tiež Kristovu smrť, ako to môžeme usudzovať zo zvyku vešať vedľa jablka i hostiu. V 17. storočí sa vianočný stromček presunul z priestoru pred kostolmi do

foto Eva Bachletová

ľudských domovov. V r. 1600 bola v meste Schlettstadt postavená v Panskom hostinci jedľa s jablkami a hostiou. Hostia je tu protikladom jablka, ktoré vedie človeka do smrti. Hostia – chlieb tela Kristovho, dáva život. Kristus vydal seba za nás, na odpustenie hriechov. Z hostie sa neskôr vyvinul zvyk vianočného pečiva, ktorým aj dnes často zdobíme stromček. Dávnejšie sa piekol vianočný perník, na ktorom boli zobrazení Adam s Evou.

Iné pramene odkazujú na súvislosť dreva stromčeka s drevom kríža, na ktorom Kristus trpel za Adamov hriech (R 5, 12nn). Obzvlášť zaujímavý musel byť v tomto ohľade oltárny obraz v istej alsaskej dedine, ktorý však zhorel. Znázorňoval Kristov kríž v tvare stromu s dvoma vetvami vo výške hlavy: na jednej strane jablká, na druhej hostia. Na to nadväzuje aj stará legenda, podľa ktorej vyrástol zo semena rajského stromu iný strom, ktorý poskytol drevo na kríž, na ktorom na Golgote zomrel Spasiteľ.

Vianočné stromčeky sa začali ozdobovať. Neznámy autor opisuje, že už v r. 1605 si ľudia v Štrasburgu dávali na Vianoce do izieb stromčeky. Na ne vešali ruže vystrihnuté z rôznofarebných papierov, jablká, oblátky, pliešky, cukor atď. Tento jav po čase zdomácnel. Podľa kresťanskej tradície je ruža starovianočným symbolom „výhonku z Izajovho pňa (pozn.: Iz 11, 1), ako to poznáme napr. z piesne „Už sa nám púčik rozvil na kmeni ružovom“ (ES č. 61,1). „Mačacím zlatom“ sa pravdepodobne mienia veľmi jemne pozlátané kovové plát-

ky, ktoré pri pohybe zľahka hrkajú. Zlato má predstavovať dary, ktoré priniesli (Ježišovi) mudrci od Východu. Luteránsky profesor a kazateľ v štrasburskej katedrále, Conrad Dannhauer, však kresťanský význam takto ozdobeného stromčeka verejne odmietol. V takýchto symboloch videl poveru pochádzajúcu z „pápežstva“ a ostro proti vianočnému stromčeku kázal (1642). Zaradil ho k „malichernostiam“, ktorými sa vianočný čas slávi viac než Božím slovom. Napriek tejto polemike sa vianočný stromček presadil. O sviečkach, dnes preň tak charakteristických, v tom čase ešte nepočuť. Za akýsi predstupeň dnešných sviečok možno považovať svietnik, ktorý v izbe slúžil na osvetlenie stromčeka. Stromček so sviečkami potom zvestuje, že teraz „svieti svetlo do tmy“ (J 1, 5) a že „Kristus je svetlo sveta“ (J 8, 12). So stromčekmi ozdobenými svetlami sa bežnejšie stretávame až v 18. storočí. Z tohto storočia máme mnohé nadšené opisy vianočných stromčekov, napr. od slávnych autorov ako Goethe a Schiller. V 19. storočí sa začali v Durínsku vyrábať sklenené gule, ktoré sa na vianočný stromček vešali spolu s jablkami. Počas 19. storočia sa tradícia vianočného stromčeka rozšírila do ďalších krajín Európy aj Ameriky.

Stať z knihy Oscara Cullmanna: Pôvod vianočných sviatkov a vianočného stromčeka, je prevzatá z časopisu Protestant 10/1993. Poslovenčil a redakčne upravil Martin Šefranko.

ČRIEPKY Z MÔJHO ŽIVOTA

„Zachráň mi dušu a vytrhni ma, nech nie som zahanbený, lebo v Teba dúfam.“ (Žalm 25, 20)

Na konci roka zvyknem hodnotiť aj seba samého, či moja prosba o ochranu v súžení bola u Pána vypočutá. Verím, že áno! Som zdravší a žijem pomerne dobre v domove dôchodcov.

Rád by som sa s Vami podelil aj o radostné chvíle môjho života. Som presídlenec z Maďarska a moji starí rodičia boli veľmi pobožní. Dokonca môj starý otec Pavel Gallo pomáhal pri budovaní evanjelického kostola v Senci pod vedením ThDr. Júliusa Janka ml.

Ale predovšetkým som vďačný Pánu Bohu, že som sa stretol s generálnym biskupom Vladimírom Čobrdom v Lipovskom Sv. Mikuláši, ktorý mi ako presídlencovi, študentovi gymnázia, daroval Novú zmluvu. Bolo to dávno, ešte v r. 1946.

Učil ma pán farár ThDr. Július Janko ml., ktorý ma aj konfirmoval v r. 1949.

On bol vlastne prvým farárom, ktorý ma priviedol ku skutočnému náboženskému životu. Vďačne si na neho spomínam.

A potom prišiel čas, o ktorom nerád hovorím a píšem (1948 - 1989).

S Bibliou - a skutočne s Písmom svätým, žiaľ, až v posledných rokoch môjho života, sa sústredene zaoberám. Niekoľko rokov som vyučoval aj náboženstvo ako katechéta. „Podrobil“ som Novú zmluvu, a hlavne seba, veľmi dôslednému skúmaniu. Transcius mi vydal knižku biblických otázok a odpovedí s krížovkami. Mojou ambíciou bolo podporiť u detí chuť, aby uvažovali o súvislostiach Božieho slova, o posolstvách evanjelií.

Dnes žijem a ďakujem Pánovi za každý prežitý deň!

„Vrúcne Ťa milujem, ó Hospodine, moja sila!“ (Žalm 18, 2)

PETER BORGULA
člen cirkevného zboru

Z KLENOTNICE MÚDROSTI

„Kristovým narodením končí starý, od cudzený svet. Ani človek, ktorý v Ježišovi poznal Krista, už nepatrí k starému, neplatnému svetu. Žije podľa celkom nových pravidiel, žije ako v Kráľovstve Božom - čo doslova znamená žije podľa Božieho kraľovania. Už sa neriadi pravidlami starého sveta, nezáleží mu na tom, za čím túži svet.

Nedá sa podplatiť, nedá sa manipulovať hrozbou. Ide mu o to, čo si váži Boh, o spravodlivosť, o dobro, o lásku, o poctivosť, či, podľa Izaiáša, o to „učíť sa dobre konať“. Žije podľa Masarykovho obľúbeného výroku: „Sub specie aeterni“ - pod zorným uhľom Večného, nie podľa malicherných záujmov sveta. To je, čo kresťania oslavujú, keď

oslavujú svojho Pána a Spasiteľa, a tak potvrdzujú – nežiť už podľa pravidiel sveta, ale sub specie aeterni. Chcete sa k tomu naozaj pridať s nami? Totiž, pokiaľ vám ide len o darčeky pod strom-

čekom, potom naozaj odporúčam deda Mráza. Kristus je náročnejší.

ERAZIM KOHÁK
súčasný český evanjelický filozof

POSOLSTVO LUTHEROVEJ REFORMÁCIE VO SVETLE SÚČASNOSTI

Na Lutherovu reformáciu možno pozerať z niekoľkých rovín. Inak bude hodnotiť veľké európske celospoločenské hnutie zo začiatku 16. storočia sociológ, inak politický vedec a iné dôrazy uvedie teológ. Náš pohľad bude najskôr pohľadom posledne uvedeného. Rozsah tohto článku nám neumožní zaoberať sa témou hlbšie, nech nás to však neodradí od premýšľania, aké odpovede pred nami skrývajú nasledujúce otázky: Aké boli piliere Lutherovej reformácie? Čo stálo v popredí jeho náboženského reformačného úsilia? Na akých vieroučných základoch stojí Lutherova reformácia?

Znovuobjavenie Písma – východisko reformácie

Lutherova reformácia nanovo objavila Bibliu. Biblia sa pre ňu stala v nasledujúcich storočiach ukazovateľom cesty k obnove cirkvi. Čo však bolo Lutherovo nówum? Veď pred reformáciou stála Biblia nesporne v najvyššej úcte. Všetka kultúra bola presycovaná biblickou tradíciou. Luther zďaleka nebol prvým prekladateľom Biblie. V jeho dobe existovalo viac ako 70 rôznych nemeckých prekladov. Rozhodujúcim je tu však duch nového porozumenia Bib-

lii, s ktorým Luther prichádza. Čo bolo impulzom, to nevieme. No je potrebné poukázať na neobyčajne silnú vášeň, s ktorou Luther osobne „pretrpel“ otázku po svojej existencii zoči-voči Bohu, vášeň, s ktorou túto otázku nasmeroval ako otázku Biblii, a tak ju preniesol do svojho neobyčajne intenzívneho zaobrania sa ňou. Podľa Lutherovho vlastného svedectva sa celý tento zápas sústredil na zmysel jediného obrazu – na spravodlivosť Božiu – ako sa vyskytuje v modlitbe Žalmu 31: „Zachráň ma svojou spravodlivosťou!“ (Ž 31, 2), tak, ako aj v úvode listu Rímskym: „V evanjeliu sa zjavuje spravodlivosť Božia“ (R 1, 17). Po objasnení tohto biblického obrazu preň celé Písmo zrazu získalo novú tvár. Luther objavil kľúč, ktorým je možné porozumieť Písmu. Až v tomto okamihu totiž Luther Písmu skutočne rozumie. Písmo, to je bohatá myšlienková a štylistická rôznorodosť. Zďaleka to nie je myšlienkový monolit – kniha jedného autora, názorovo a myšlienkovozjednotená. Kľúčom k porozumeniu obsahu rozmanitého sveta Biblie je Kristus. V ňom je spravodlivosť, s ktorou k nám Boh prichádza vo zvesti o evanjeliu. Vďaka Nemu má Luther Bibliu pred očami ako jeden celok. Vďa-

Lucas Cranach – Portrét Martina
Luthera z roku 1523

Lutherova Biblia z roku 1534

ka Kristovi má ona preň len jeden obsah. Kristus je Pánom Písma, On je ten, ktorý otvára jeho význam, On je však i ten, ktorý ho pevne určuje. Nie ľudská svojvôľa, ktorá by chcela Bibliu klerikálne alebo blúznivo vládnuť. Biblia je pre Luthera autoritou. Luther nechce hovoriť nič než to, čo počul z Písma svätého. Jeho teológia nechce byť ničím iným ako výkladom Písma. Neurobí takmer krok bez toho, aby svoje tvrdenie neodôvodnil Písmom. Luther nechce byť nič viac ako poslušným poslucháčom a žiakom Písma. A presne to isté vyžadoval od cirkvi. Cirkev môže a smie učiť a hlásať len to, čo je možné odôvodniť Písmom. Písmo má bezpodmienečnú autoritu. Na tejto pôde stojí Lutherovo učenie.

Kristus – kľúč k výkladu Písma

Luther hovorí, že Písmo sväté je nutné vysvetľovať z jeho centra – od Krista. Čo sa tým konkrétne myslí? Luther vidí

v Kristovi evanjelium o slobodnej milosti Božej. Výlučne od nej je závislé spasenie. Skrze Božiu milosť, ktorá prináša spásu, možno vysvetľovať celé Písmo. To je takzvaný kristocentrický či evanjeliocentrický výklad Písma. Písmo sa musí vysvetľovať z evanjelia o ospravedlnení prijatého vierou. Pretože Kristus je Pánom a nie otrokom Písma. „Kto by chcel postaviť Písmo proti Kristovi, ako Pánovi Písma, proti tomu by sme museli postaviť Krista samého“, hovorí Luther. Písmo nemôže byť v rozpore s Kristom, svojím Pánom. Tam, kde by sa tak stalo, musíme takéto miesta Písma považovať za nepravé. Je zaujímavé, že Luther sa nebál, už v jeho dobe, kriticky pristupovať k Písmu, pretože ho nepokladal za poslednú autoritu. Tou poslednou autoritou – kľúčom k tejto kritike, je pre neho Kristus ukrižovaný a vzkriesený. Ním porovnával Luther posolstvo jednotlivých kníh Biblie.

Zákon a evanjelium

Slovom Božím rozumel Luther vždy tieto dve veci. - Dve roviny Božieho slova, ktoré v Písme spolu žijú, koexistujú a dopĺňajú sa. Nielenže ich nemožno od seba odtrhnúť, musíme ich zároveň zreteľne odlíšiť a každej z nich nechať platnosť v sfére jej pôsobenia. Musia žiť vo vzájomnej vyváženej a rovnováhe. Nikdy nie zákon bez evanjelia, nikdy nie evanjelium bez zákona. Zákon a evanjelium sú v Biblii dvoma stranami tej istej mince. Zvesť evanjelia nemožno pochopiť bez správneho porozumenia toho, čo je to zákon, nakoľko zákon predchádza evanjelium. Ak sa zbavíme zákona, zbavíme sa tak i Krista, lebo ak nebude zákona, nebudeme vedieť, kto je Kristus a na čo je nám dobrý, čo pre nás urobil, keď zákon naplnil. Ak chce človek správne poznať, čo je to naplnenie zákona, a teda, ak chce Krista správne pochopiť, musí vedieť, čo je zákon a čo je jeho naplnením. K tomu dôjdeme vtedy, keď zistíme, že sami od seba zákon nenaplníme, a tak sa stávame dlžníkmi hriechu a smrti. Preto je potrebné ponechať v cirkvi učenie o zákone, lebo bez toho by sme nemohli ponechať ani Krista. Treba tu povedať, že Luther na tomto mieste neobhajuje zákon, ale Krista. Ak odstránime zákon, potom odstránime i základnú tézu učenia o Kristovi - totiž, že Kristus učinil zadosťučinenie za naše hriechy.

Nové preformulovanie ľudskej podstaty

Učenie Lutherovej doby vychádzalo z predpokladu, že človek je v svojej podstate dobrý, má vôľu uskutočňovať dobro, len prostredie a vonkajšie okol-

nosti mu v tom bránia. Preto potrebuje pomoc na to, aby svoje predsavzatie mohol uskutočniť. Túto pomoc dostáva z milosti, ktorú mu ponúka Kristus. Keď ju človek prijme, stáva sa schopným splniť požiadavky Božieho zákona. Na tomto mieste sa stáva milosťou ľudskou kvalitou. Luther zásadne nesúhlasil s takýmto chápaním milosti u Krista. Uznával síce, že človek môže vykonávať mnoho dobrého, no nemôže zmeniť svoju vôľu, ktorá je vždy poznačená hriechom a nesie na sebe pečať sebeckva. Človek koná dobro, ale vždy z vypočítavosti, lebo chce niečo dosiahnuť. Napokon aj veriaci človek koná dobro, aby dosiahol spasenie. Tak narastá jeho pýcha a on stojí v centre. Tu sa z milosti stáva nová forma zákona. Toto pochopenie je však v rozpore s evanjeliom - radostnou zvesťou o tom, že Kristus vyplnil za nás zákon a stal sa našou spravodlivosťou. Tam, kde sa požaduje od človeka milosť a viera v Krista, tam sa robí z milosti nový zákon. Dôsledkom je zničenie evanjelia. Preto je nutné správne rozpoznať poslanie zákona a evanjelia a správne ich rozlišovať.

Cieľ zákona

Áký je teda cieľ zákona? Nie sú ním skutky, hoci zákon požaduje skutky. Cieľom zákona je priviesť človeka k poznaniu hriechu, a tak k hľadaniu pomoci u milostivého Boha. Je to práve zákon, ktorý nás vedie k správne seba poznaniu, je to on, ktorý nás zbavuje ilúzie, namyslenosti a sebaklamu. Nejde tu o poznanie, ktoré nám môže sprostredkovať psychológia. Tu ide o radikálne odhalenie ľudského vnútra, takže človek stráca vieru v seba. Zákon

Chrám vo Wittenbergu na dvere ktorého Luther pribil svoje tézy

Zadná časť domu Martina Luthera vo Wittenbergu, ktorý bol predtým kláštorom

nemôže vytvoriť to, čo požaduje, nemôže pretvoriť človeka, nemôže mu darovať Ducha, ktorý by mu dal nový život. Zákon nás však privádza k takému poznaniu hriechu a seba, že sa nám v jeho svetle javí úplná jednota hriešnika a hriechu. Hriech je bytostnou časťou môjho „ja“, zákon je hranica, na ktorej sa s hriešnym človekom stretá Boh. Je to hranica smrti človeka, ktorý je celým svojim zameraním Božím nepriateľom. Luther označuje zákonom Božím poznáný a objavený hriech za dedičný hriech – hriech v jeho vzniku, v jeho pôvodnej existencii. Takto chápaný dedičný hriech nás upozorňuje, aby sme skúmali, odkiaľ vznikol hriech, kde sa rodí, čo je jeho pôvodom. Luther poukazuje, že bod, kde človek pochopí, odkiaľ sa hriech vynára, je naše vlastné ja.

Evanjelium

Zákon však nie je celé Božie slovo. Vedľa neho stojí evanjelium ako jeho oslobodzujúci protipól. Obsahom evan-

jelia je Božie zaslúbenie v Kristovi. Ono zvestuje, že všetko, čo zákon žiada, sa už uskutočnilo v Kristovi. Zákon a evanjelium stoja príkro proti sebe. Zákon žiada čisté srdce a dokonalú poslušnosť. Evanjelium zvestuje, že Boh prijíma hriešnika pre Kristove zásluhy. Evanjelium tak pozbavuje zákon platnosti. Ospravedlnenie hriešnika sa deje proti zákonu, nie prostredníctvom zákona. Sme vyzývaní uveriť evanjeliu – taktiež proti zákonu. Zákon nás zasahuje v našom svedomí a my potrebujeme – proti svedomiu, ktoré je právom obžalované, (u)veriť v odpustenie hriechov.

Ospravedlnenie

Luther o ospravedlnení jedine milosťou povedal, že je to článok, na ktorom stojí a padá celá cirkev, celé kresťanské učenie. Sme hriešnici ospravedlnení jedine Božou milosťou pre zásluhy Ježiša Krista bez vlastných zásluh. Milosť Božiu my hriešni prijímame vierou. To-

to učenie je vyjadrené trojnásobným „sola“, t. j. jedine: jedine milosťou, jedine Kristovým vykúpením, jedine vierou. Opäť tu rezonuje pôvodná Luthe-rova otázka: Ako môže človek obstáť pred Bohom? Článok o ospravedlnení nie je nič iného, ako správne pochopená viera v Krista. Viera, že Kristove zásluhy nám darovali spravodlivosť, ktorá je v skutočnosti Jeho vlastnou spravodlivosťou. Pre nás je to spravodlivosť cudzia – spravodlivosť, ktorá nám je vo viere darovaná. Kvôli Kristovi sme boli ospravedlnení, kvôli Kristovým zásluhám sme vyhlásení za spravodlivých. Spravodlivosť prijímame vierou – dôverou, že v Kristovi a v Jeho diele spoznávame a získame Božiu lásku. Veriť znamená prijímať Boží milostivý rozsudok. Viera sa odvažuje nežiť pred Bohom z ničoho iného, jedine z Jeho milosrdenstva. Je to omnoho viac ako len presvedčenie o skutočnosti spásy bez vzťahu s vlastnou osobou. Je to čosi osobné – osvojenie si Božieho diela, ktoré sa stalo pre mňa a kvôli mne. Ospravedlnenie prijímame vierou, to znamená – v podobe viery. Viera – to je Božie dielo a Boží dar. Boh ospravedlňuje človeka tým, že mu daruje vieru.

Nový pohľad na človeka

Simul iustus et peccator (spravodlivý a hriešny súčasne) – to je známa Lutherova formulka. Kresťan je súčasne ospravedlnený, ale aj hriešny. Je ospravedlnený prostredníctvom odpustenia hriechov – rozsudku Boha, ktorý ho prijíma pre Kristove zásluhy ako spravodlivého; súčasne však kresťan je hriešnikom sám v sebe, vo svojej ľudskej existencii. Spravodlivý a hriešny –

to platí vždy v rôznom pohľade. Jedno pri pohľade na Boží prísny súd, druhé pri pohľade na Božiu veľkú milosť. Alebo ináč: hriešny – keď človek pozerá sám na seba; spravodlivý – keď pozerá na seba cez Krista, ktorý ho zastupuje. Tak to trvá po celý život. Tento paradox nemožno pochopiť rozumom. Ide tu o vyjadrenie trvalého boja v živote veriaceho. Nakoľko totiž žije Kristus cez vieru v človeku a človek v sile Svätého Ducha bojuje proti sebe – starému (hriešnemu ja), je človek spravodlivý. Nakoľko však ostáva ešte v tele – vo svojej starej prirodzenosti, ktorú je potrebné premáhať a umŕtvovať, zostáva hriešnikom. Takto „spravodlivý a hriešnik súčasne“ neznamená dvojitú, súčasné absolútne určenie, ale bojové spolužitie spravodlivého a hriešneho človeka – v jednej bytosti počas celého života. Keď Luther došiel k tomuto objavu na základe 7. kapitoly listu Rímskym, považoval to za oslobodzujúci objav. Ak totiž veriaci človek pochopí, že spravodlivosť a hriech sú v ňom naraz, nemusí sa obávať, že hriech ho privedie k úteku pred Bohom. Človek síce žije ešte v prítmi a tiene zápasia s lúčmi svetla, no nie je to prítmie odchádzajúceho dňa, ale brieždenie nového rána. Hriech je na ústupe, pretože prehral boj. Prichádza nová spravodlivosť a my žijeme už v nádeji na jej príchod.

Nový pohľad na cirkev

Pre Luthera nie je cirkev v prvom rade pojmom sociologickým, ale teologickým. Cirkev totižto nevzniká tým, že sa spoja jej členovia, ale tým, že Boh prehovorí slovom a sviatosťami. Teda, je to opäť Božie dielo, nie vôľa človeka,

ktoré dáva vzniknúť cirkvi. Cirkev nemá v prvom rade čo do činenia s osobami, biskupi, kňazmi alebo laikmi. Jedine slovo Božie tvorí cirkev. Ona je totiž Kristovou cirkvou. Kristus je ten, ktorý ju nikdy neopustí. Luther rozlišuje medzi skrytou a viditeľnou cirkvou, medzi cirkvou telesnou a duchovnou. Kristova cirkev je neviditeľná, preto je predmetom viery. Ako sa Boh skryl v Kristovi, aby v skutočnom živote konal svoje dielo, tak aj cirkev je v skutočnosti života skrytá. Cirkev sa skrýva v cirkvi, lebo aj sám svätec je len čiastočne svätý a čiastočne hriešny. Cirkev je dcérou Slova, v žiadnom prípade nie jeho matkou. Tam, kde sa stratí Slovo, tam už niet pravej cirkvi.

Záver

Ako evanjelici máme všetky dôvody nato, aby sme dnes vážne premýšľali, či sme evanjelikmi len podľa mena, a či naopak, v svojej podstate. Zopár viet tohto článku pred nás kladie zaujímavé otázky, napríklad:

Aký je náš vzťah k Biblii? Kde je jej miesto? Nestala sa nám cudzou? A keď s ňou na širokej laickej úrovni začíname „pracovať“, aký kľúč na jej výklad používame? Čítame ju fundamentalisticky, alebo kristocentricky?

Ako rozumieme zákonu a ako poslstvu evanjelia, a hlavne, v akom vzájomnom pomere vedľa seba existujú? Je pre nás Písmo zdrojom zákonom in-

špirovaného moralizovania, alebo naopak, máme osobný problém vidieť v ňom aj poslanstvo zákona?

Môžeme povedať, že stredom nášho kresťanského svedectva je Kristus, alebo sa nám náš svetonázorový obzor zahmlil v rovine abstraktného Boha, takého ďalekého a nejasného, ako je všetko, čo nás presahuje?

Uvažujeme ľudskú existenciu ako takú, ktorá je v svojej podstate dobrá? Ako hodnotíme dobro, ktorého sme my, ľudia, schopní?

Ako rozumieme tomu, že človek je hriešny a spravodlivý súčasne? Ako sme sa osobne vyrovnali s touto skutočnosťou?

Ako rozumieme tomu, čo je to cirkev? Je nám viac sociologickým organizmom – komunitou, alebo Božím dielom?

To sú niektoré z otázok, ktoré si ako pisateľ tohto článku osobne kladiem. A sú to otázky, ktoré dávam i Vám, čitateľom. Nech nám Duch Otca a Jeho Syna dovolí nanovo porozumieť poslanstvu starobylej Knihy, na ktorú sa, verím, ešte stále v nádeji obraciame. Som presvedčený, že Lutherov spôsob jej výkladu – jeho vysvetľovanie Biblie, je správne, a preto stojí za to sa k nemu obracať s našou snahou o porozumenie.

FRANTIŠEK KOREČKO
duchovný správca Biblickej školy v Martine

CIRKEVNÉ SPOMIENKY DR. ING. PETRA ZAŤKU (pokračovanie)

Úprava pomeru medzi štátom a cirkvami

Teraz, keď už vedenie cirkvi malo osnovu zákona, rozhodlo sa ju rozoslať zborom s listom, v ktorom vypočítalo výhody a nevýhody zamýšľanej úpravy. Vyzvalo zbory, aby urýchlene na zborových konventoch zaujali k osnove stanovisko a hneď ho oznámili generálnemu biskupskému úradu.

List zaslaný zborom znel takto:

Obsah návrhu zákona o úprave pomeru medzi cirkvou a štátom.

1. Je to úprava platov kňazov, vcelku podľa platov štátnych úradníkov s vysokoškolskou kvalifikáciou, s trojročným postupom v základnom plate, s bytom, prípadne bytným, s výchovným, výkonnostným príspevkom, s hodnotnými prídavkami pre kňazov na vyšších miestach správy je možnosť i osobitného funkčného a dispozičného prídavku. Odpočívne platy (penzia) zaistené.

2. Vecné náklady v zboroch a cirkvi majú si cirkvi samy hradiť zo svojich prostriedkov. Pretože by nestačili, štát preberá povinnosť chýbajúce sumy uhradiť.

3. Vlastné prostriedky cirkví majú byť: Výnos majetku a majetkových práv a cirkevná daň od údov zboru vo výške 20,- Kčs ročne na príslušníka zboru.

4. Štát zavedie súpis všetkého cirkevného majetku. Jeho evidencia sa sústreďuje v cirkevných ústrediach. Zbory a iné cirkevné organizácie budú môcť disponovať svojím majetkom iba po

predchádzajúcom súhlasnej správy (to sa vzťahuje na predaj, nákup, zaťaženie atď.).

5. Cirkev je povinná každý rok do konca februára predložiť záverečný účet za minulý a rozpočet na patričný rok. V tomto sú zahrnuté aj zborové záverečné účty a rozpočty. Štát zisťuje a upravuje rozpočty cirkevných ústredí podľa zásad štátneho rozpočtu.

6. O výchovu kňazov postará sa štát štátnymi učilišťami.

7. Všetky patronáty sa zrušujú.

8. Všetky naturálne dávky (prírodniny) odpadajú, štóly pri funkciách sa zrušujú, ale úhrada cestovných výloh pri funkciách má byť.

9. Kňazi za spomenutý, jednotne vymeraný plat povinní sú odbavovať všetky funkcie (bez štóly a bez prírodnín) a vyučovať náboženstvo na školách bez osobitného honorára s povinným počtom týždenných hodín odstupňovane: kaplán 10, farár 8 hodín, kňazi vo vyššej hodnosti nemajú túto povinnosť. Hodiny navyše toho sa osobitne honorujú, je i úhrada cestovného pri katechétskej práci.

10. Ohľadom ustanovovania duchovných – farárov i biskupov – je radikálna zmena. Na zvolenie duchovného treba predbežný súhlas štátnej správy kultu-

vej, na voľbu biskupa treba predbežný súhlas vlády pre patričnú osobu. Súhlas môže vláda odoprieť z politických dôvodov.

Výhody a nevýhody novej úpravy:

Návrh zákona znamenal by oproti doterajšiemu stavu tieto výhody:

1. Zlepšenie platov niektorých farárov.

2. Penzijné zrovnoprávnenie farárov so štátnymi úradníkmi.

3. Zabezpečenie úhrady vecných nákladov v rámci cirkevného rozpočtu štátom schváleného; štát hradí tu rozpočtový schodok, ako ho uzná.

4. Pre jednotlivých cirkevníkov osnova zaisťuje tieto výhody:

a) namiesto doterajšej osobnej a majetkovej dane, ako aj prírodnín, by platili paušálne príspevok 20,- Kčs ročne na dušu;

b) za funkcie neplatili by štôlu.

Naproti tomu znamenal by návrh zákona oproti terajšiemu stavu tieto nevýhody:

1. Majetkové zrovnoprávnenie organizácií osôb bez vyznania s cirkvami.

2. Stratu štôl a prírodnín tam, kde doteraz boli, a v dôsledku toho zhoršenie platov niektorých farárov.

3. Povinnosť duchovného vyučovať určitý počet hodín náboženstva na školách bez osobitného honoráru.

4. Nápadný rozdiel medzi peniazmi starých a nových penzistov.

5. Budovanie, obnovovanie a udržiavanie, nadobúdanie cirkevného majetku (v tom sú aj bohoslužobné predmety) záviselo by od ľubovoľnej úvahy štátnej správy.

6. Akékoľvek disponovanie s majetkom cirkevným viazalo by sa na súhlas štátnej správy.

7. Nesociálne je rovnaké zdanenie cirkevníkov, najmä keď ide o chudobnejšie rodiny, ktoré majú pri tom väčší počet detí.

8. Pochybné je právne postavenie cirkevných fondov vzhľadom na nejasnú štylizáciu § 16, odst. 1.

9. Cirkevný zbor nemohol by si slobodne voliť farára, dištrikty a generála na cirkev nemohli by si slobodne voliť biskupov. Na voľbu farára bol by potrebný predchádzajúci súhlas štátnej správy kultovej a na voľbu biskupa predchádzajúci súhlas vlády, ktorá ho môže odoprieť z politických dôvodov.

10. Farári stali by sa prakticky štátnymi úradníkmi, keďže by ich platil výlučne štát. Kňaz by bol nezávislý od zboru a do značnej miery aj od duchovného spoločenstva veriacich. Miesto toho boli by prílišne závislí od štátnej správy, teda prakticky veľmi často od príslušníkov inej cirkvi. To by sa nielen samej podstate cirkvi protivilo, ale by ľahko mohlo prekážať aj kňazom slobodne a verne vykonávať svoje duchovné poslanie a povolanie vo svete a najmä slobodne kázať evanjelium a budovať kráľovstvo Božie na zemi.

11. Autonómia cirkvi aj cirkevných zborov bola by podstatne obmedzená. Miesto cirkevníkov zasahovala by do jej života v mnohých prípadoch štátna správa. Tým by utrpel doterajší naozaj demokratický charakter jej správneho zriadenia, spočívajúceho na vôli zborového kolektívu.

12. Ak by sa osnova stala zákonom, museli by sa zmeniť mnohé zásady organizácie celej našej cirkvi.

13. Nevýhodou by bolo aj to, že by štát rovnako platil okrem riadnych parochiálnych farárov - kaplánov aj re-

hoľných kňazov, akých má len katolícka cirkev.

Toto sú zhruba svetlé a tmavé strán-

ky zamýšľanej úpravy. Aké je teda naše stanovisko?

(Pokračovanie nabudúce)

DOKUMENT

Na tohoročnom výročnom zborovom konvente nášho cirkevného zboru podala k správe o hospodárení a výkazom o hospodárení uverejnených v časopise Evanjelická Bratislava č. 1/2010 námietky sestra Ing. Dekánková. K danej záležitosti sa uskutočnilo stretnutie, ktorého záver prinášame.

Záver zo stretnutia

Prítomní:

Ing. Dekánková – za navrhovateľa

Ing. Dolhá – účtovníčka Cirkevného zboru ECAV Bratislava

Ing. Rebro – audítor

Cirkevnému zboru ECAV Bratislava boli doručené námietky proti výkazom podaným na konvent. V priebehu stretnutia sme dospeli k nasledujúcim záverom:

1. Po preskúmaní výkazov sme skonštatovali, že neboli zistené žiadne pochybenia v účtovníctve a účtovníctvo je vedené v súlade so zákonom o účtovníctve.

2. Zistili sme, že výkazy, ktoré boli predložené na konvent, obsahovali viaceré nepresnosti, ktoré boli spôsobené:

a) Prepočtom súm z podvojného účtovníctva na riadky nastavené na výkazy jednoduchého účtovníctva. Tieto

sumy sú zostavované inou metodikou, a preto nemôžu súhlasiť.

b) Tlačovou chybou – zámenou v tlačí Evanjelickej Bratislavy.

c) Rozdielnym súčtom pri prepočte výkazu – boli použité vybrané sumy, ale keďže prepočet robili nezávislé osoby, nezhodli sa sumy pre vybrané ukazovatele s rovnakým názvom.

Návrhy riešenia:

Po porade a v súlade so stanoviskom Generálneho biskupského úradu ECAV navrhujeme nevykonávať prepočty, ale vykazovať vo výkazoch pre podvojné účtovníctvo.

Zverejniť v kostoloch na výveskách účtovnú závierku na štátnou legislatívou schválených tlačivách, v ktorých boli vykázané a overené.

Po preskúmaní závierok sme dospeli k názoru, že rozdiely boli identifikované iba v čiastkových údajoch a deklarovaný výsledok hospodárenia je správny. Preto po rokovaní účastníci netrvajú na novom schválení závierky.

V Bratislave dňa 5. 10. 2010

Vlastnoručne podpísaní: Rebro

Dekánková

Dolhá

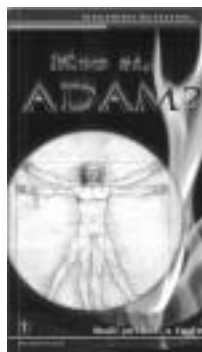
KTO SI, ADAM? BOŽÍ PRÍBEH S ĽUĎMI

Jedna anekdota hovorí o rozdieloch medzi vedcami: kým Američan je schopný napísať na 400 stranách kompletnú „zoológiu“, Švédovi sa na rovnakom počte strán podarí zostaviť len „úvod do zoológie“ a Nemcovi sa na uvedenom rozsahu podarí iba „úvod do umývania slona“...

Hoci kniha *Kto si, Adam? Boží príbeh s ľuďmi* (vydal Tranoscius, Liptovský Mikuláš, v r. 2008) pochádza z pera Nemca, čitateľ sa nemusí obávať rozvláčnosti. Jej autor, teológ Siegfried Kettling, v publikácii vreckového formátu na malom priestore (171 strán) majstrovsky prináša množstvo cenných myšlienok. Pôvodne zazneli na kurzoch, ktorých názvy: „Biblia aktuálne“, „Teológia pre neteológov“, „Školenia pre dobrovoľných spolupracovníkov“, naznačujú cieľ publikácie. Autor uvádza, že „kniha nechce ponúknuť nič obsahovo nové (originálne) ani nič metodicky zvláštne (výnimočné). Chce - vari aspoň trochu zaujímať a pútavo rozprávať o Tom, ktorý nás nesie“. Kettlingovi sa to nepochybne podarilo. Jeho reč je plná názorných príkladov: „Naša viera nie je bakuľa pre slabosť staroby, ale smerovka ukazujúca na Božiu budúcnosť“ (s. 128); „Vzkriesenie Ježiša znamená: Boh hovorí áno Ježišovmu umieraniu za nás, ratifikuje zmierenie“ (126); „Hriech je ... aj zbožný trik, pri ktorom má hrať Boh prvé husle, ktoré my dirigujeme“ (54). Autor sa nevyhýba provokačným myšlienkam: „Kto bol už raz skutočne chorý, dobre vie, akú hodnotu má zdravie. Napriek tomu je veta: „Hlavne

zdravie“ - bezbožná. Je démonické, ak sa vyberie len tento sektor a človek je vnímaný len ako kus biológie“ (28). Príbehy, ktorými ilustruje dej, len ťažko vymiznú z pamäti. Spomeňme aspoň niektoré z nich: O slobode - Herku-

les na rázcestí (s. 39), o pohoršení a výsmechu kríža - Alexamenos vzýva svojho boha (s. 78), o zástupnej obeti - Šemil prijíma trest namiesto svojej matky (s. 80), o evanjeliu - víťazné posolstvo maratónskeho bežca (s. 107), či interpretáciu Picasovej kresby: Ježiš - nezvyčajný toreador (s. 100), Kettlingova snaha o pútavosť nie je lacným populistickým ťahom. Autor píše kvalifikovane. Dôsledne poukazujúc na vzkrieseného Krista ponúka fundovanú nádej (šek je krytý - s. 122). Vie potešiť tak srdce, ako aj intelekt. Nepodáva iba suché učenie, ale oslovuje čitateľa tak, aby rozumel, že dejiny spásy sú aj jeho vlastným príbehom. Neraz cituje Luthera, napr. na s. 131: „Kristus a ja - spolu sme „koláč“. Ako prísady sme boli samostatní, ale teraz sme spolu zmiešaní, spolu upečení, sme neoddeliteľní... Čo platí o Ňom, platí aj o mne.“ Je mu vlastný humor: „Človek chce byť „ako Boh“ - a objavuje sa ako nudista!“ (62). Vie sa pohrať so slovami a čitateľa až prekvapuje, čo možno vyťažiť z pôvodného obsahu pojmov (futúrum - advent, s. 156, am-

bivalencia – frustrácia, s. 69, rezignácia – re-signovať, s. 159).

Navzdory tomu, že od prvého vydania tohto knižného titulu (v nemčine) uplynulo už 30 rokov, posolstvo diela nestratilo na aktuálnosti. Populárnym spôsobom podané učenie o Bohu a o človeku (teológia a antropológia) má mnoho čo povedať aj súčasnému čitateľovi. Osobitne je to zrejme v statiach o slobode, o teoretickom a praktickom ateizme, o 7 smrteľných hriechoch moderného človeka, o dosahu Veľkej noci či etike adventu.

Formálne je táto kniha rozdelená na 6 kapitol: I. Človek – Boží tvor; II. Človek – Boží rebel, podkapitola A) Odpadnutie od Boha; III. Človek – Boží rebel, podkapitola B) Následky odpadnutia od Boha; IV. Muž na kríži; V. Skutočne vstal z mŕtvych; VI. Budúcnosť – čo nastane, alebo, čo príde? Pripojený je zoznam literatúry. Ako súci učiteľ popretkával Kettling knihu grafickými znázorneniami, exkurzmi a zhrnutím každej kapitoly. Obálka s reprodukciou obrazu Leonarda da Vinciho „Vitruviová figúra“ sčasti kopíruje nemecký ori-

ginál publikácie, je však farebnejšia, pútavejšia a vybavená záložkou. Pôvodný nemecký titul *Wer bist du, Adam? Gottes Geschichte mit den Menschen* (R. Brockhaus Verlag, Wuppertal und Zürich) vyšiel v r. 1978 a jeho 3. vydanie (Taschenbuchauflage 487) z r. 1993 do slovenčiny preložil Daniel Midriak.

Kettlingove knihy patria v Nemecku k hojne vydávaným a autor má „na konte“ vyše desiatky titulov. Veríme, že tento jeho prvý, vydaný v slovenčine, sa stretne s priazňou našich čitateľov rôznych generácií. Prečítať si brožúru nezaberie mnoho času, no jej obsah bude v človeku ešte dlho rezonovať. Vďaka plastickejšiemu vzťah Boha a človeka, aj „neučený“ v teológii mnohému z nej porozumie a vďaka hĺbke Kettlingových myšlienok nebude ani intelektuál sklamaný.

Popri zážitku z kvalitného čítania prináša kniha aj ďalší úžitok: čitateľ jej kúpou prispieva na Evanjelickú špeciálnu základnú školu internátnu pre hluchoslepé deti v Červenici.

MARTIN ŠEFRANKO

JÚLIUS SCHMIDT, (takmer) neznámy architekt sirotinca a nemocnice evanjelických diakonís

Autori venujúci sa dejinám architektúry 20. storočia na Slovensku prisúdili nemocnici evanjelických diakonís na Palisádach výnimočné miesto. Stavba na rozhraní doznievajúceho historizmu a ranej moderny si takéto hodnotenie nepochybne zaslúži. Kvality

tohto objektu vyniknú aj v porovnaní so širším stredoeurópskym kontextom. Čo však vieme o okolnostiach jej vzniku a aké sú naše vedomosti o jej tvorcovi?

Realizácii nemocnice predchádzala súťaž vyhlásená cirkevným zborom,

uzavretá začiatkom roku 1911 udele-
ním troch cien. Víťazný návrh Júliusa
Schmidta bol ocenený sumou 1500 ko-
rún, autorská dvojica Ján Papp ml.
a Jozef (?) Heincz získali za druhé
miesto 500 korún, rovnako ako Róbert
Fleisch za projekt umiestnený na tre-
ťom mieste. Porotu tvorili okrem troch
zástupcov zboru stavitel' Alexander
Feigler, Július (Gyula) Sváb a Henrich
Szántó. Okrem najvyššie ocenených
návrhov boli na zakúpenie odporúčané
aj projekty s heslami „Vzduch a svetlo“
(Levegő és világosság) a „Vitam et
sanguinem.“

Mladý architekt Schmidt sa v Bratisla-
ve predstavil nezvyčajne progresívnym
dielom, vymykajúcim sa historizujúce-
mu a eklektickému priemeru vznika-
júcemu v meste na prelome 19. - 20.
storočia. Budova nemocnice dokladá

Schmidtov „medzinárodný“ prehľad
a skúsenosti, ktoré získal počas svojich
ciest. Paradoxom ostáva, že o detailoch
dobrodružného života tohto málo zná-
meho, perspektívneho tvorca sa do-
zvedáme až v nekrológu z roku 1915.
Štyri roky po úspešnej bratislavskej sú-
ťaži zomiera ako 36-ročný pedagóg vyš-
šej stavebnopriemyselnej školy v Buda-
pešti.

Július Schmidt pochádzal z dobre si-
tuovanej budapeštianskej rodiny. Po
ukončení polytechnickej univerzity sa
vybral do Spojených štátov, kde dúfal,
že získa väčší priestor pre svoj osobný
rozvoj ako v druhom hlavnom meste
monarchie. V novom pôsobisku sa zo-
známil s Pálom Hortim, architektom
intenzívne sa zaujímajúcim o pôvodnú
americkú kultúru. Romantické pred-
stavy dovedli Hortiho k hľadaniu mys-

tickej pravlasti Maďarov až na nový kontinent. Veril, že sa mu v primitívnych mexických plastikách podarilo zachytiť stopy potvrdzujúce jeho „teóriu“. Vo svojej ceste pokračovali v Ázii, spoločné putovanie však ukončila Hortiho náhla smrť v indickom Bombaji. Schmidt sa na jar roku 1907 vrátil do Európy. Prijal miesto učiteľa na známej stavebnej priemyslovke v Budapešti. Jeho skon zapríčinený zrejme následkami malárie neumožnil, aby naplno rozvinul svoj talent. Nemocnica v Bratislave tak ostáva popri školských stavbách v Kiskunhalasi a na bývalej Dem-

binszkého ulici v Budapešti azda najznámejším a jediným, Schmidtovi bezpečne pripísaným dielom.

PETER BUDAY
doktorand na Ústave dejín a teórie architektúry a ochrany pamiatok na Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity)

LITERATÚRA

Nekrológ za Júliusom Schmidtom v časopise Művészet, 14, 1915, s. 283.

Magyar Építőművészet, 9. jún 1911, č. 6, s. 30.

POZVANIE STAŤ SA ROZNÁŠAČMI VIANOČNÉHO SVETLA

„Vy ste svetlo sveta. Mesto, ktoré leží na vrchu, nemôže byť skryté. Ani sviecu nezažihajú a nestavajú pod nádobu, ale na svietnik, a svieti všetkým v dome. Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli dobré skutky a vebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach.“ (Matúš 5, 14 – 16)

Vianočná symbolika svetla nám pripomína, že Ježiš Kristus prišiel na svet ako svetlo do najrozličnejších situácií ľudskej tmy. Jeho svetlo je naozaj účinné, čo ukazujú príklady mnohých, ktorí ho prijali.

Ale otázka je, ako sa má toto Jeho svetlo dostať k čo najviac ľuďom, ktorých situácia si to veľmi vyžaduje. Ak niekde je požiar a niekde je voda, problémom je, ako tú vodu dopraviť na miesto požiaru. Ak niekde sú smädni a niekde je osviežujúca voda, otázka

je, ako tú vodu dopraviť k smädným. Je veľmi smutné, ba tragické, ak sa niekde nachádzajú ľudia, ktorí žijú v tme a naliehavo potrebujú svetlo, a niekde je svetlo, ktoré by im pomohlo, ale niet nikoho, čo by im to svetlo priniesol. Túto problematiku si uvedomujeme nielen my, ale ona je formulovaná už v Biblii. Formuloval ju Pán Ježiš v známych slovách o žatve a nedostatku pracovníkov: „Žatvy je mnoho, ale pracovníkov málo“, to znamená, že ľudí, ktorí naliehavo potrebujú Božie svetlo, Ježišovo svetlo, je mnoho, ale málo je tých, ktorí by im to svetlo priniesli. Aj nás pozýva Spasiteľ, aby sme sa stali roznášačmi jeho vianočného svetla.

K Vianociam by sme nemali pristupovať len ako pasívni diváci. Vianočné posolstvo by v nás malo prebudiť pocit povinnosti, zodpovednosť a túžbu stať

sa spolupracovníkmi narodeného Spasiteľa. Keď v Izaiášovej prítomnosti odznela Božia otázka: „Koho pošlem a kto nám pôjde?“ Izaiáš odpovedal: „Tu som ja, pošli mňa.“ Keď nám narodený Spasiteľ hovorí: „Vy ste svetlo sveta“, mali by sme ochotne a s radosťou odpovedať: Áno, Pane, celý život chcem roznášať Tvoje svetlo tam, kde ho najviac potrebujú. Uvažujem o tomto roznášaní, odovzdávaní svetla.

V Jánovom evanjeliu sa Pán Ježiš predstavuje ako svetlo sveta: „Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života.“ V tomto texte (Mt 5, 14 – 16) hovorí ten istý Pán svojim nasledovníkom: „Vy ste svetlo sveta.“ Nieкто by mohol povedať, že tu je určitý rozpor, ale v skutočnosti nie je. Len musíme jasne rozlišovať: Ježiš Kristus je svetlo v originálnom zmysle, On je originálny zdroj svetla, Ježišovi nasledovníci, to znamená aj my, môžeme byť svetlom len v odvodenom zmysle. Mesiac nám môže dať len toľko svetla, koľko je schopný prijať od originálneho zdroja svetla, Slnka. Slnko by ostalo svetlom, i keby Mesiac nebolo, ale Mesiac bez Slnka by nemal žiadne svetlo. Druhým ľuďom môžeme priniesť len toľko svetla, koľko si najprv sami vezmeme z Kristovho svetla. Ježiš Kristus by bol a zostal svetlom sveta i bez nás, ale my by sme bez Ježiša Krista svetlom sveta nikdy nemohli byť. Toto musíme mať stále na pamäti, aby sme sa nestali obeťou pýchy, ktorá ohrozuje každého Kristovho nasledovníka.

Pred pýchou nás varujú aj ďalšie slová Pána Ježiša v našom texte: „Tak sviet vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a vebili vášho Otca, kto-

rý je v nebesiach.“ Veľa záleží na motívoch, vnútorných pohnútkach, s ktorými budeme roznášať Kristovo vianočné svetlo. Pohnútkami je ovplyvnený aj spôsob, ktorým Kristovo svetlo budeme odovzdávať iným. Z toho, ako, akým spôsobom toto svetlo odovzdávame, sa dá vyčítať, s akým zámerom to robíme, či nám ide o získanie vlastnej slávy, alebo či sa natoľko venujeme tejto veci, že pritom zabudneme na seba a budeme sa usilovať robiť to na slávu nášho nebeského Otca. Vzťah medzi originálnym zdrojom svetla a medzi odvodeným svetlom musíme mať stále na pamäti ešte aj pre niečo iné: aby sme k svetlu sveta Pánu Ježišovi prichádzali každý deň nabrať si svetla, ktoré chceme roznášať iným. Keby sme zabudli na každodenný kontakt so svetlom sveta Ježišom Kristom, veľmi rýchlo by sme duchovne degenerovali, poklesli by sme, a i keby sme potom niečo roznášali, už by to nebolo svetlo Kristovo. Len dokiaľ bude náš vzťah k Pánu Ježišovi živý, pulzujúci, bohatý, len dovtedy budú platiť o nás jeho slová: „Vy ste svetlo sveta.“

V stručnom výbere si všimneme niektoré vzťahy a situácie, v ktorých môžeme a máme byť roznášateľmi Kristovho vianočného svetla. Ako rodičia mali by sme prinášať svetlo svojim deťom. Pripraviť im ovzdušie lásky, ktoré by sa stalo ich prvým, rozhodujúcim, pre celý život smerodajným domovom. Nielen ich posilať k Pánu Ježišovi, ale spolu s nimi k Nemu prichádzať. Svojím kresťanským životom im ukázať príklad normálneho ľudského života. Vytvoríť si k nim taký vzťah dôvery, žeby k nám bez zábran prichádzali aj s najháklivejšími problémami.

Ako deti by sme mali prinášať svetlo svojim rodičom. Teraz myslíme predovšetkým na rodičov v starobe a chorobe, ktorí veľmi potrebujú svetlo našej lásky, opatery, starostlivosti. Existujú otrasné prípady, keď sa rodičom dáva najavo, že sú zbytočnou príťažou – tým rodičom, ktorí svojim deťom venovali toľko lásky, práce, starostlivosti. To vianočné svetlo čistej, plnej, obetavej lásky si naozaj zaslúžia, a to nie iba počas Vianoc, ale celý rok.

Vianočné svetlo by sme mali prinášať tým, ktorí blúdia v labyrinte tohto sveta a nie sú schopní si nájsť správnu životnú cestu. Upozorniť ich na Pána Ježiša, priviesť ich k Pánovi Ježišovi, venovať im čas na rozhovory o základných životných otázkach – to v prvom rade patrí k roznášaniam vianočného svetla.

Vianočné svetlo by sme mali prinášať tým, ktorí zápasia o oslobodenie z hriechnej zviazanosti rozličnými hriechnymi zlovykmi a vášňami. Potrebujú niekoho, kto by im znova a znova pripomínal, že sú Božie deti, že sa ich Boh nevzdal a že im chce pomôcť k novému životu. Potrebujú niekoho, kto by im znova a znova opakoval, že ich zápas o dosiahnutie novej etickej úrovne má zmysel a že v nebi pred nebeskými anjelmi je veľká radosť z každého jedného človeka, ktorému sa s Božou pomocou podarí zmeniť jeho život k lepšiemu.

Vianočné svetlo by sme mali prinášať smutným, malomyselným, zatrpknutým, ustrašeným. Je taký typ ľudí, ktorý vidí všetko iba v čiernom. Aj do tejto tmy priniesol Pán Ježiš svetlo, ale aj tu potrebuje spolupracovníkov, ktorí by jeho svetlo priniesli práve do tejto tmy. Musíme dobre poznať, skúsiť, prežiť jeho slová o radosti, o pokoji, aby

sme túto zvesť dokázali účinným, presvedčivým spôsobom priniesť ľuďom, ktorí už dlho žijú v spomenutej tme.

Vianočné svetlo by sme mali prinášať chorým, osamelým, trpiacim. U takýchto ľudí sa veľmi rýchlo vytvára dojem, že sú zabudnutí. Títo potrebujú veľmi naliehavo vianočné svetlo – návštevu, rozhovor, povzbudivé slová, ktoré by zahnali tmu ich smútku, malomyselnosti, strachu.

Vianočné svetlo by sme mali prinášať zomierajúcim. Nie vždy je možné byť pri zomierajúcom, ale kedykoľvek je to možné, mali by sme to využiť na prinášanie svetla. Tam ľudská múdrosť už málo zaváži, ale veľmi veľkou pomocou je držať ruku zomierajúceho a hovoriť mu večné slová z Biblie, ktoré sa v tej chvíli stanú pre neho svetlom. Napríklad slová zo žalmu „Keby som kráčať hoci temným údolím smrti, nebojím sa zlého, lebo ty si so mnou.“ Alebo slová apoštola: „Ani smrť nás nemôže odlúčiť od Božej lásky v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi.“ Pre takéto situácie mali by sme mať vždy k dispozícii, najlepšie v pamäti, bohatú zásobu biblických citátov. Nevieme si ani predstaviť, akú veľkú službu by sme týmto prinášaním svetla umierajúcim urobili. Raz sa priblíži aj naša posledná hodina. Takéto biblické slová by vtedy aj pre nás boli jasným svetlom pri prechode z tohto času do večnosti.

Kto sa rozhodne byť roznášačom Ježišovho vianočného svetla, ten sa veľmi rýchlo „vycvičí“ v objavovaní tmy, do ktorej treba svetlo priniesť. Kto sa dá na túto cestu, môže s istotou počítať s pomocou Ducha Svätého. Nikoho nemožno prinútiť, aby robil túto službu, ale uvedomiť si musíme: z vianočného

posolstva o svetle vyplýva, že ju má robiť každý kresťan. Prijat' svetlo, nechať si ho sebecky pre seba a neodovzdať ho ďalej, kde ho naliehavo potrebujú – to by bolo kruté a nezodpovedné. Na druhej strane, kto roznáša vianočné svetlo, čoskoro pocíti, že táto činnosť dáva výborný zmysel jeho životu.

Všetky spomenuté a mnohé ďalšie formy roznášania vianočného svetla si nepochybne vyžadujú od nás mnoho času. Ale čas venovaný tomuto by sme mali chápať ako obeť, ktorú sme povinní prinášať svojmu Pánovi. Nepotrebujeme prinášať obeť na vykúpenie – jedinečnú, neopakovateľnú obeť priniesol náš Spasiteľ. Ale obeť vďačnosti sa od nás vyžadujú a obeť času spojená s roznášaním vianočného svetla je obeť príjemná Bohu a súčasne obeť, ktorá prekvapivo, paradoxným spôsobom nás samých obohacuje. Paradoxne v tom zmysle, že čím viac vianočného svetla odovzdáme druhým, tým viac tohto svetla budeme mať aj sami pre seba. Nedá sa to teoreticky dokázať, treba to vyskúšať. Kto to vyskúša, tomu bude z tvá-

re, z pohľadu, zo slov, zo všetkých spôsobov správania permanentne, stále žiariť večné svetlo. Amen.

Modlitba: Pane Ježiši Kriste, ďakujeme Ti, že si do tmy našich rozličných bied prišiel ako večné svetlo. Mnoho z tohto požehnanja sme už prijali. Priniesol si svetlo nielen pre nás, ale aj pre všetkých našich bratov a sestry v cirkvi a mimo cirkvi, ktorí vzdychajú pod rozličnými bremenami. Dnes nás posieľaš k nim, lebo vieš, ako veľmi potrebujú Tvoje svetlo. S určitými obavami stojíme pred touto úlohou. Prekonaj, prosíme, všetky prekážky v našom srdci, aby sme každý deň s radosťou a láskou dokázali roznášať Tvoje svetlo. Daj nám silu, aby sme sa nezľakli neúspechov a odmietnutí. Aj Teba mnohí odmietli, a predsa si niesol svoje svetlo neúnavne ďalej. Daj, aby sme v tejto činnosti objavili zdroj čistej radosťi.

Amen.

JÁN GREŠO
farár nášho cirkevného zboru

VIANOČNÁ BIBLICKÁ KRÍŽOVKA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A		E									L	
B												
C												
D												
E												
F												
G												
H												
I												
J												
K												
L				D					S		!	

Vodorovne: **A:** PRVÁ ČASŤ TAJNIČKY. **B:** Nula - obec južne od Jeruzalema, rodisko Ježiša Krista - 50 rímskou číslicou. **C:** Hltavo, pažravo - prehrabáva. **D:** Kód Ukrajiny - spojka - kód Holandska (NL) - čelo - polomer. **E:** DRUHÁ ČASŤ TAJNIČKY. **F:** V Starej zmluve stelesnenie zla, skazy - výkupné, napríklad zaprieť seba a ísť za Božím Synom. Čaká ho (L 9, 25). **G:** Včelí domček - kód Libérie (LR) - mne - staršia plošná miera. **H:** Ráchel - na veriacich čaká dom od Boha (2K 5, 1) - rímska jednotka - evanjelický (skr.) - Tabita. **I:** Podobenstvo pripisované Ježišovi - predposledné písmeno v slovenskej abecede - Rachab a Zacheus - osobné zámeno. **J:** Ad acta (skr.) - spoznajú pravdu o Ježišovi - solmizačná slabika. **K:** Anglosas - rieka v Holandsku (Maas) - kód Kokosových ostrovov (CC). **L:** TRETIA (POSLEDNÁ) ČASŤ TAJNIČKY.

Zvisle: **1:** „On by ti dal živú ...“ (J 4, 10) - „A hľa, veľká ... sa strhla na mori“ (Mt 8, 24). **2:** Pochabost (hovor.) RAPEL - rieka vo Francuzsku (Vair). **3:** Rieka v Kazachstane (Uba) - spoluhlásky „relé“ - kód Namíbie (NA) - egyptský pán neba (RA). **4:** Dievča - rímska dvojka - chem. zn. einsteíniuma a vanádu (Es + V). **5:** 2 x 50 - pás látky na zahalenie krku - MPZ Belgicka - druh austrálskeho stepného vtáka neschopného letu. **6:** Kaifáš a Lában - egyptský veľtok - rozdvávajú! **7:** Ondrej a Eliáš - mužské meno - Mária (hebrejsky). **8:** M.H.H. - 50, 500 a 1 rímskymi číslicami - opäť. **9:** Predmet slúžiaci ako cieľ pri streľbe - skr. kilometra - MPZ Španielska (E). **10:** Ženské meno (dom.) - nie - „lebo z teba vyjde ... , ktorý bude pást môj ľud izraelský“ (Mt 2, 6). **11:** „Tesná“ ... - „Tvoj je deň, Tvoja je i ...“ (Ž 74, 16). **12:** Rieka v Kolumbii (ELE) - sestra Lazára a Márie.

Č. 47: Narodil sa Kristus Pán.

Rozlišenie: V ľudskom tele prišiel k nám, radujeme sa! (Z 3. slohy piesne z Evanjelickeho spevníka)

Biblické termíny: Betlehem, Belial, odmena, nebo, kvas, veria, vodu, búrka, Vodca, brána, noc, Marta

PETER BORGULA, člen cirkevného zboru